

## GÜNÜN SÖZÜ

### Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev:

Qarabağ münaqişəsi artıq tarixdə qalıb. O, iki il bundan əvvəl həll edilib. Buna görə də bu baxımdan burada praktiki olaraq müzakirə edilməli məsələ yoxdur. Azərbaycan–Ermənistan münasibətlərinin normallaşması isə, əlbəttə, çox ciddi addımlar tələb edən formatdır.

### Mehriban Əliyevanın göstərişi ilə Türkiyəyə daha bir təyyarə göndərilib



Səhifə ➡ 4

### Qardaş Türkiyə, sonadək səninləyik!



Səhifə ➡ 5



№ 32 (30148) 12 fevral 2023-cü il, bazar

# Xalq qəzeti

Gündəlik ictimai-siyasi nəşr

“Xalq qəzeti” – Xalqın qəzeti!

Veb-sayt: www.xalqazeti.com

Təsisçi: Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsi və qəzetin redaksiya heyəti

1919-cu ildən çıxır

## Tarixi Qələbəmizdə ölkəmizdəki bütün xalqların payı var

*Əsrlər boyu ölkəmizdə bütün dinlərin, bütün etnik qrupların nümayəndələri bir ailə kimi sülh, mehribanlıq, dostluq, qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşamışlar. Azərbaycan çoxkonfessiyalı, çoxmillətli bir ölkədir və bu, bizim böyük sərvətimizdir. Dini və etnik müxtəlifliyimiz bizim böyük sərvətimizdir.*



İlham ƏLİYEV,  
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bu sətirli qələmə almazdan əvvəl iki mühüm faktı yada salmaq istəyirəm. Birinci fakt özüm şahidlik etmişəm. Belə ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev fevralın 8-də Bakıda görkəmli bəstəkar, Xalq artisti, Dövlət Mükafatı laureatı Tofiq Quliyevin abidəsinin açılışını etdi. Təxminən bir aydan çox idi ki, mən həmin abidənin yanından keçirdim və hər dəfə oradan keçəndə açılış mərasimini gözəliydirdim. Nəhayət, həmin tədbir baş tutdu və mən elə o gün görkəmli bəstəkarın abidəsinə ziyarət etdim.

...Abidənin yanındakı məlumat lövhəsini mənəm kimi başqa üç-dörd nəfər də oxuyurdu. Bu məqamda hündürboylu, slavyan görkəmli bir

adam da yaxınlaşdı və sanki əzizinin səfərdən qayıtmasına sevinən şəxs kimi uca səslə dedi: “Qayıdışın mübarək, Tofik Alekperoviç!” Həmin

diqqəti bu rusdilli adamın sevincində, onun diqqəti isə bəstəkarın abidəsində idi. Deyəsən, Tofiq Quliyevi yaxından tanıyan adam, bəlkə də dostu idi. O məqamda fəxr etdim ki, mənim ölkəm həmişə çoxmillətli olub və indi də belədir.

İkinci faktı isə Qusar rayonundan redaksiyamıza Azərbaycanda yaşayan bütün xalqların təmsilçilərinin bu ölkəni özlərinin Vətəni hesab etdiyi barədə geniş məqalə göndərmiş el ağsaqqalı Mayıl Bağirovun

sətirində oxudum. Ləzgi millətinin təmsilçisi olan bu ziyalı həmvətənimiz Qusar gənclərinin həm birinci, həm də ikinci Qarabağ müharibələrində göstərdiyi rəşadətdən, onların xidmətinin dövlət tərəfindən yüksək qiymətləndirilməsindən əhatəli şəkildə söz açmaqla yanaşı, onların ötən əsrin əvvəllərində ermənilərin Qubada törətdiyi soyqırımının qarşısının alınmasındakı mübarizəsindən də konkret tarixi faktlarla söz açdı.

(ardı 2-ci səhifədə)

### Azərbaycan Ali Məhkəməsinin yaradılmasının 100 illiyi münasibətilə bir qrup şəxsin təltif edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 23-cü bəndini rəhbər tutaraq, Azərbaycan Ali Məhkəməsinin yaradılmasının 100 illiyi münasibətilə qərara alıram:

Məhkəmə orqanlarında səmərəli fəaliyyətinə görə aşağıdakı şəxslər təltif edilsinlər:

“Şərəf” ordeni ilə

Rzayev Ramiz Yaqub oğlu

2-ci dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə

Yusifov Şahin Yaşar oğlu

3-cü dərəcəli “Vətənə xidmətə görə” ordeni ilə

Abiyeva Kəmalə Nəbi qızı  
Ağazadə Müzəffər Abusət oğlu  
Əsədov Bağır Həbib oğlu  
Əsgərov Çingiz İsgəndər oğlu  
Hacıyev Sənan Firudin oğlu  
Kazimov Tahir Lələkişi oğlu  
Məmmədov Xəqani Səyyad oğlu  
Nəsimov Hafiz Qənəbər oğlu  
Rəsulbəyova Nigar İmran qızı

“Tərəqqi” medalı ilə

Abbasov Aqil Əzizağa oğlu  
Abdullayev Bəşir Təvəddi oğlu  
Abdullayev Rəşad Məhərrəm oğlu  
Babayev Zəki Baba oğlu  
Bədəlov Kəmaləddin Nureddin oğlu  
Cəfərov Vədadi Cəfər oğlu

Dadaşov İlqar Ağa Babas oğlu  
Əhmədov Əhməd Abbas oğlu  
Əhmədova Mehparə Tofiq qızı  
Əliyev Ələsgər Əliabbas oğlu  
Əliyev Zaur Əli oğlu  
Həsənov Məhərrəm Əsgər oğlu  
Həsənov Vüqar Təvəkgül oğlu  
Hüseynov Əbdiddin Qabil oğlu  
Hüseynov İlqar Kamil oğlu  
Xıdırli Əhliman Mehman oğlu  
Kərimov Səyyad Əli oğlu  
Qəribov Bəhman Fərhad oğlu  
Quliyev İlqar Səyyad oğlu  
Quliyev Zakir Müslüm oğlu  
Məmmədli Bəhram Məmməd oğlu  
Məmmədov Vədadi Məmməd oğlu  
Mövsümov Nazim Rəsim oğlu  
Nəbizadə Rəhik Sahib oğlu  
Novruzov Ələsgər Əli İskəndər oğlu  
Nurməmmədov Əhməd Güləhməd oğlu  
Rəcəbov İlkin Əbülfəz oğlu  
Seyidov Əziz Cəfər oğlu  
Şaməyev Elşad Yaquboviç  
Şəfiyev İspandiyər Əsəd oğlu  
Vəliyeva Elşənə Rafiq qızı.

İlham ƏLİYEV,  
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

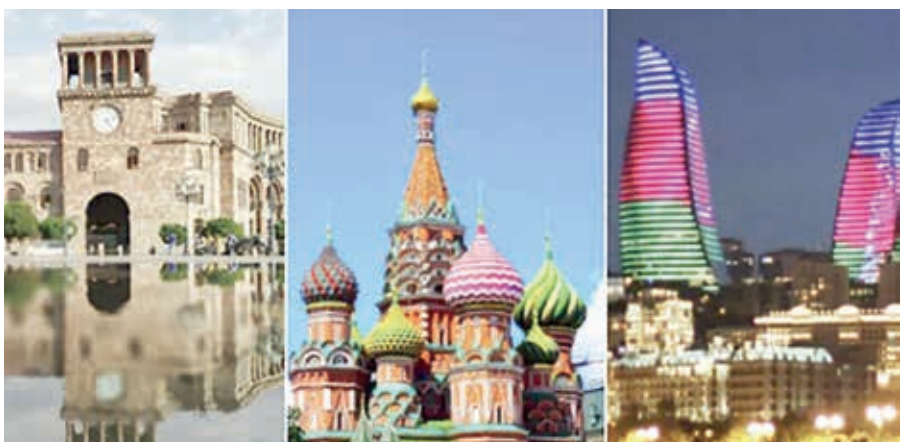
Bakı şəhəri, 11 fevral 2023-cü il

## Rusiyanın Qərbə “3+3”lü gediş cəhdi

*Kreml Bakı–Tbilisi–İrəvan dialoquna narazı deyil, amma...*

Rusiyanın Cənubi Qafqazda fəal aktor olmaq istiqamətindəki addımları davam edir. Buna daha çox ölkənin regiondan yapışmağa yönələn cəhdi də demək mümkündür. Əslində, kənardan Moskva adına miskin səhnə görünməkdədir. Axı erməni kimi illərdir, hətta əsrlərdir onun əlinin altında olmuş bir məxluq Rusiyanı dolamaq yolu tutub. Kremlin isə Ermənistanı ciddi təsir rıçağı yoxmuş kimi görünür.

(ardı 2-ci səhifədə)



## Xilasedicilərimiz 128 saatdan sonra 2 bacını xilas etdilər

Fövqəladə Hallar Nazirliyinin mətbuat xidmətindən qəzetimizə bildirilib ki, 128 saat dağıntılar altında qalmış iki bacı – 8 yaşlı Tavilla və 13 yaşlı Xədicə xilasedicilərimizin fədakarlığı və peşəkarlığı sayəsində zəlzələdən ciddi zərər görmüş Kəhramanmaraşda xüsusilə mürəkkəb və riskli xilasetmə əməliyyatı nəticəsində xilas olunub.



Səhifə ➡ 6



İran qadınları tarixi haqlarını geri qaytarmaq istəyirlər

## Ekofəalların məramı Qərbə hələ də çatmır



Səhifə ➡ 8



Səhifə ➡ 7

*E t i r a f*



# Ələt azad iqtisadi zonasının ərazisi genişləndirilib

Prezident İlham Əliyevin 10 fevral 2023-cü il tarixli “Ələt azad iqtisadi zonasının fəaliyyətinin təmin edilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” sərəncamı ilə dövlətimizin başçısının “Ələt azad iqtisadi zonasının yaradılması və fəaliyyətinin təşkili haqqında” 2020-ci il 22 may tarixli fərmanının 3-cü hissəsinə əsasən, Bakı şəhəri Qaradağ rayonunun inzibati ərazisində yerləşən və Ələt azad iqtisadi zonasının ərazisi qismində müəyyənləşdirilən torpaq sahəsinin bu sənədin əlavəsindəki yerquruluşu planında göstərilən, dövlət mülkiyyətinə aid 635,1 hektar hissəsi birdəfəlik, əvəzsiz və daimi istifadə hüququ ilə adicəkilən azad iqtisadi zonanın səlahiyyətli qurumuna verilib.

Sərəncamda İqtisadiyyat Nazirliyi və Ələt azad iqtisadi zonasının səlahiyyətli qurumuna imzalanan sənəddən irəli gələn məsələləri həll etmələri tapşırılıb.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev Ələt azad iqtisadi zonasının beynəlxalq standartlara uyğun qurulmasını bu infrastrukturun təməli qoyulduğu 2021-ci il iyulun 1-dən etibarən daim diqqət mərkəzində saxlayıb. Ölkə rəhbəri həmin tarixdə reallaşan təməlqoyma mərasimində Azərbaycan Televiziya-sına müsahibəsində zonanın yaradılmasında əsas məqsədin qabaqcıl idarəetmə təcrübəsinə uyğun yüksək əlavə dəyərli və ixracçılıqlı istehsalı gerçəkləşdirmək, innovativ texnologiyalardan yararlanaraq xidmətlər göstərən investorları cəlb etmək, bu şirkətlərin Azərbaycanın özəl qurumları ilə əməkdaşlığı nəticəsində ölkə iqtisadiyyatının dinamik inkişafına töhfə vermək olduğunu bildirib.

Onu da deyək ki, bir sıra sənədlərdə, o cümlədən, “Azərbaycan Respublikasında logistika və ticarətin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”ndə Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri vasitəsilə ölkəmizin rəqəbatqabiliyyətliyin təmin etmək mühüm vəzifə kimi qarşıya qoyulub. Bu məsələ nəqliyyat və iqtisadi əhəmiyyəti ilə bərabər, geosiyasi rolu baxımından da xüsusi diqqət cəlbib. Çünki Azərbaycanın həm nəqliyyat dəhlizlərinin kəsişdiyi coğrafi məkan, həm də ciddi rəqəbat qabiliyyətinə malik dövlət olaraq bu prosedə iştirak etməsi respublikamızı regionun geosiyasi, iqtisadi, kommunikasiya və logistika mərkəzi kimi tanıdıb. Prezident İlham Əliyevin 2016-cı il mart ayının 17-də Qaradağ rayonunun Ələt qəsəbəsində yeni Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanının ərazisi daxil olmaqla, Azad Ticarət Zonası tipli xüsusi iqtisadi zonanın yaradılması ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncam imzalaması da məhz yuxarıda xatırladığımız məqamdan irəli gəlib.

Ələt Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı birinci kateqoriya limanlar üçün müəyyənləşdirilən texniki tələblərə uyğun layihələndirilib və inşa olunub. Bununla da dövlətimizin başçısının nəqliyyat infrastrukturunun müasir dünya standartlarına uyğunlaşdırılması, ölkəmizin tranzit potensialının daha da artırılması ilə bağlı həyata keçirdiyi dövlət siyasətinin və global miqyaslı təşəbbüsünün Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafına böyük töhfə verdiyi təsdiqlənib.

Son dövrlərdə iqtisadiyyatın, xüsusilə qeyri-neft sektorunun inkişafında mühüm rolunu olan nəqliyyat infrastrukturunun müasirləşdirilməsi,



tranzit imkanlarının genişləndirilməsi üçün önəmli tədbirlər həyata keçirilib, modern nəqliyyat infrastrukturunu yaradırlı, tranzit potensialı artırılır. Bütün bunlar isə Azərbaycana böyük siyasi və iqtisadi dividendlər gətirir, ölkəmizin dünyada və regionda mövqeyini daha da möhkəmləndirir, dövlətimizin siyasi və strateji əhəmiyyətini artırır. Bu baxımdan,

dövlətimizin başçısının Azərbaycanın regionun mühüm nəqliyyat və logistika mərkəzinə çevrilməsi strategiyasının tərkib hissəsi olan, Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizlərinin qovşağında yerləşən Bakı Beynəlxalq Dəniz Ticarət Limanı Kompleksi ölkənin tranzit imkanlarının genişləndirilməsində həlledici rola malikdir.

## Ekspert rəyi

sektorunun, iqtisadiyyatımızın qeyri-neft sektorunun inkişafına xidmət göstərəcəkdir”.

Ölkə rəhbərinin bu fikrinin əməli fəaliyyətə çevrilməsi üçün indiyədək burada investorlar üçün cəlbədi şəraitin yaradılması, müasir infrastrukturun qurulması diqqət mərkəzində saxlanılıb, əraziyə yeni texnologiyaların gətirilməsi, həmçinin, yeni iş yerlərinin açılması ilə bağlı müəyyən layihələr reallaşdırılıb.

Yeri gəlmişkən, respublikamızda Ələt azad iqtisadi zonası yaradılması ilə yanaşı, digər nəqliyyat-logistika sisteminin inkişafı istiqamətində də çoxsaylı investisiya layihələri reallaşdırılıb, magistral yollar istifadəyə verilib, yeni tankerlər, bərələr və yük gəmiləri potensialı gücləndirilib, müasir gəmiqayırma müəssisəsi işə salınıb. Bütün bunlarla bərabər, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu infrastrukturunun Gürcüstan hissəsinin genişləndirilməsinə sərmayə yatırılıb. Yeni Bakı Dəniz Ticarət Limanı (Bakı limanı) 15 milyon tondan 25 milyon tona qədər genişləndirilib, hava limanları layihələrinin tamamlanması prosesi gerçəkləşdirilib.

Bakı limanı regional və beynəlxalq əhəmiyyətli nəhəng infrastrukturudur.

Azərbaycanın Şimal-Cənub və Şərq-Qərb beynəlxalq nəqliyyat dəhlizləri üzərində yerləşməsi bu liman üçün zəngin tranzit potensialı yaratmaqla, ölkəyə daxil olan və ölkədən çıxan, habelə tranzit yüklərin aşırılmasında strateji nəqliyyat qovşağı funksiyalarını yerinə yetirir, Xəzər dənizindən səmərəli, sürətli və təhlükəsiz bərə keçidini təmin edir. Bu kompleks, eyni zamanda, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti üçün birbaşa yükləməyici məntəqə funksiyasını gerçəkləşdirir. Beləliklə, Şimal, Cənub, Şərq və Qərb istiqamətlərindən dəhlizlər üzrə ölkəyə daxil olan yük axınlarının yeni liman kompleksində cəmlənərək, buradan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti ilə Avropa və ya gəmilər vasitəsilə Şərq istiqamətlərinə nəqlini reallaşdıraraq səmərəli logistik zəncirin formalaşdırılması üçün zəmin yaranır.

Bakı limanının ətrafında Dubaydakı bənzər azad iqtisadi zona modelinin gerçəkləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Əsas məqsəd təsərrüfat subyektləri üçün maksimum əlverişli vergi, gömrük, lisenziyalasdırma, viza rəsmiləşdirilməsi və s. rejimləri yaratmaqla Ələt azad iqtisadi zonasını xarici şirkətlər, investorlar üçün cəlbədi etməkdir.

Xəzər regionundan dünyaya açılan qapı rolunu oynayan Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac boru kəməri Azərbaycanla yanaşı, bir sıra ölkələrin enerji təhlükəsizliyinin təminatına mühüm töhfələr verir. Ölkəmizi Cənubi Qafqaz regionunun liderinə çevirən bu nəhəng enerji dəhlizi ulu öndər Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

## Azərbaycan neftinin etibarlı marşrutu

1994-cü il sentyabrın 20-də imzalanmış “Əsrin müqaviləsi”nin mühüm istiqamətlərindən birini də Xəzərin Azərbaycan sektorunda xarici şirkətlərlə birlikdə hasil olunan neftin nəqlini və dünya bazarına ixracını təmin edəcək çoxvariantlı boru nəqliyyat infrastrukturunun yaradılması təşkil edirdi. Müqavilə imzalanarkən bu məsələ ətrafında gedən müzakirələr zamanı xam neftin ixracı üçün ilkin olaraq Bakı–Novorossiysk və Bakı–Supsa boru kəmərləri marşrutları seçildi. Buna baxmayaraq, gələcəkdə neft hasilatının artması ilə əsas ixrac boru kəmərinə ehtiyac duyulurdu.

Ümummilli liderimiz bu vacib məsələdə qətiyyət nümayiş etdirərək Azərbaycan neftini Aralıq dənizi vasitəsilə dünya bazarına çıxaraq Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəməri ideyasını irəli sürdü. Həmin ideyanı qəbul etmək istəməyən bəzi qüvvələrin cidd-cəhdlərinə baxmayaraq, Heydər Əliyevin səyi və gərgin keçən danışıqlar prosesinin məntiqi nəticəsi olaraq bu layihə həyata vəsiqə aldı. Bunun davamı olaraq ATƏT-in 1999-cu il noyabr ayının 18-də İstanbulda keçirilən sammiti zamanı Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin kəşilişi ilə bağlı bəyannamə imzalandı. Beləliklə, “Üç dənizin əfsanəsi” adlandırılan və minilliyin ən

layihəsi real fəaliyyət sahəsinə çevrildi.

XXI əsrin nəhəng ixrac marşrutlarından sayılan Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəməri ilə bağlı əməliyyatlara “BTC Ko.” şirkəti rəhbərlik edir. “BTC Ko.” nun səhmdarları: BP (30,1 faiz), SOCAR (25 faiz), MOL (8,9 faiz), Ekvinor (8,7 faiz), TPAO (6,53 faiz), Eni (5 faiz), TotalEnergies (5 faiz), ITOÇU (3,4 faiz), İNPEKS (2,5 faiz), EksonMobil (2,5 faiz) və ONGCVIDES (2,36 faiz) şirkətləridir.

Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin ümumi uzunluğu 1768 metr təşkil edir. Kəmərin 443 kilometri Azərbaycan, 249 kilometri Gürcüstan, 1076 kilometri isə Türkiyə ərazisindən keçir. BTC xam neftin Xəzər dənizindən Türkiyənin Ceyhan limanına, oradan da Aralıq dənizi vasitəsilə dünya bazarına nəqlini həyata keçirir.

Xam nefti dünya bazarına çıxaran Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac boru kəməri əvvəlki dövrlərdə olduğu kimi, 2022-ci ildə də fəaliyyətini uğurla davam etdirir. “BP-Azərbaycan” şirkətinin ötən ilin nəticələrinə dair hesabatına əsasən, konsorsium iştirakçıları tərəfindən BTC üzrə əməliyyat tədbirlərinə 100 milyon dollar, əsaslı məsrəflərinə isə 27 milyon dollar xərclənib.

İl ərzində BTC vasitəsilə 30 milyon ton



böyük neft ixracı marşrutlarından sayılan Bakı-Tbilisi-Ceyhan layihəsinin reallığa çevrilməsi üçün hüquqi baza yaradıldı. Bundan sonra isə layihənin bəzi detallarının dəqiqləşdirilməsi, lazımı maliyyə mənbələrinin müəyyənləşdirilməsi ilə bağlı danışıqlara başlanıldı.

Bütün bu məsələlər öz praktik həllini tapdıqdan sonra layihə üzrə fəaliyyət əməliyyatlarına start verildi. 2002-ci il sentyabr ayının 18-də Bakıda, Səngəçal terminalının ərazisində Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyənin dövlət başçıları Heydər Əliyev, Eduard Şevardnadze və Əhməd Nəcəddin Sezerin iştirakı ilə Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təməli qoyuldu. Kəmərin inşası üçün tanınmış podratçı şirkətlə müqavilə imzalandıqdan sonra 2003-cü ilin fevral ayında kəmərin tikintisinə başlanıldı. Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə ərazisində misli görünməmiş tikinti-quraşdırma işlərinin eyni anda aparılması layihənin ıcrasını xeyli sürətləndirdi. Nəhayət, 2004-cü ilin oktyabr ayında kəmərin Azərbaycan və Gürcüstan hissələri birləşdirildi.

Yeri gəlmişkən, ulu öndər Heydər Əliyevin neft strategiyasının ardıcıl şəkildə həyata keçirilməsi üçün misilsiz xidmətlər göstərən Prezident İlham Əliyev dövlət başçısı kimi fəaliyyətə başladığı ilk günlərdən etibarən layihənin gedişi ilə şəxsən maraqlanıır, vaxtaşırı olaraq tikinti işləri ilə tanış olurdu. Nəhayət, 2005-ci il may ayının 25-də Səngəçal terminalında xam neftin BTC-yə vurulmasına başlanıldı. Bu münasibətlə Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyənin dövlət başçıları iştirakı ilə mərasim keçirildi. Terminalda quraşdırılmış xüsusi qurğudakı sürgü açıldıqdan sonra kəmərlə ilkin neft axmağa başladı.

2006-cı il mayın 28-də Azərbaycan nefti Ceyhan limanına çatdı. İyulun 4-də buradan xam neftlə yüklənmiş ilk tanker yola salındı. Həmin ayın 13-də isə Türkiyənin Ceyhan şəhərində XXI əsrin ən böyük enerji layihələrindən sayılan Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin təntənəli açılış mərasimi keçirildi. Beləliklə, “Üç dənizin əfsanəsi” adlandırılan nəhəng enerji

(təxminən 224 milyon barel) xam neft və kondensat Türkiyənin Ceyhan şəhəri yaxınlığındakı eyni adlı terminala nəql olunub. Xam neft və kondensat Türkiyənin Aralıq dənizi sahilində yerləşən Ceyhan limanında 305 tankərə yüklənərək dünya bazarına yola salınıb.

2022-ci ildə “BTC Ko.” şirkətinin səhmdarları əlamətdar bir hadisəni qeyd ediblər. Belə ki, mart ayının 23-də Ceyhan limanından Azərbaycan nefti yüklənmiş 5000-ci tanker yola salınıb. Bütövlükdə isə, istismara verildiyi 2006-cı ilin iyun ayından 2022-ci ilin sonunadək bu boru kəməri vasitəsilə təqribən 531 milyon tondan çox (3,99 milyard barel) xam neft nəql edilib. Həmin nəft həcmi Ceyhan limanında 5244 tankərə yüklənərək dünya bazarına göndərilib.

Yeri gəlmişkən, cari ilin ilk ayında Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin fəaliyyəti ilə bağlı növbəti yaddaqlanan hadisə baş verib. Səhmdarlar yanvar ayının 18-də kəmərlə 4 milyard barel neft ixracını bəyan ediblər. Bu da ümummilli lider Heydər Əliyevin adını daşıyan Bakı–Tbilisi–Ceyhan əsas ixrac boru kəmərinin uğurlu fəaliyyətinin məntiqi nəticəsidir.

Hazırda BTC boru kəməri, əsasən, Xəzər dənizin Azərbaycan sektorunda yerləşən “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlar blokundan hasil edilən xam neftin və “Şahdəniz” yatağından çıxarılan kondensatın nəqlini həyata keçirir. Bundan əlavə, kəmər vasitəsilə Xəzərin o tayında yerləşən Qazaxıstan və Türkmənistanın xam neft və kondensat həcmi də nəql olunur.

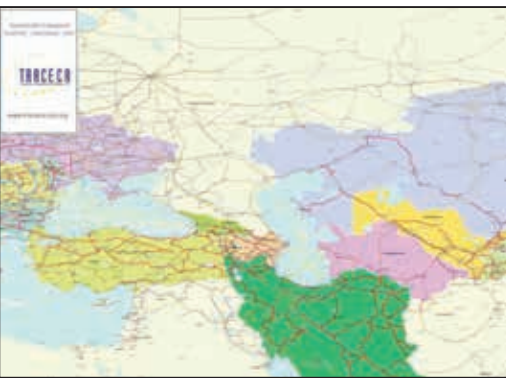
Göründüyü kimi, ulu öndərin müəllifi olduğu Bakı–Tbilisi–Ceyhan boru kəmərinin fəaliyyətə başlaması ilə Azərbaycan özünün neft ehtiyatlarını dünya bazarına şəxələndirilmiş ixrac sistemi ilə çıxarılmasına nail olub. Eyni zamanda, bu nəhəng enerji dəhlizi ölkəmizin tranzit imkanlarını xeyli artırır. Bütövlükdə isə, Xəzər dənizi ilə Aralıq dənizini birləşdirən Bakı-Tbilisi-Ceyhan əsas ixrac neft boru kəməri uzun illərdir ki, sabit və davamlı şəkildə fəaliyyət göstərərək ölkəmizin iqtisadi qüdrətinin və beynəlxalq nüfuzunun artmasına mühüm töhfələr verir.

## TRACECA daşımaları asanlaşdırılır

**Avropa-Qafqaz-Asiya Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi (TRACECA) Hökumətlərarası Komissiyasının Tbilisi şəhərində keçirilən 16-cı illik toplantısında bu nəqliyyat dəhlizinin inkişafı ilə bağlı bir sıra məsələlər müzakirə edilib.**

Tədbirdə TRACECA boyunca multimodal nəqliyyatın inkişafı, dəhlizin rəqəmsallaşdırılması, sərhəd-keçid prosedurlarının asanlaşdırılması, beynəlxalq avtomobil nəqliyyatı üzrə icazə sistemləri, habelə infrastrukturun inkişafına yönəlmis digər məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb.

Toplantıda iştirak edən rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Rəhman Hümətov çıxış edərək Azərbaycanı daşıyıcı nəqliyyat və tranzit dəhlizlərinin inkişafı üzrə görülən işlər, həyata keçirilən layihələr, eləcə də işğaldan azad edilmiş ərazilərdə aparılan bərpaprosesləri haqqında danışıb. Nazir müavinini daha sonra Orta Dəhliz üzrə tranzit potensialının genişləndirilməsinə mühüm təsir göstərə və regionun nəqliyyat-kommunikasiya xəritəsində



strateji dəyişikliklərə səbəb ola biləcək Zəngəzur dəhlizi barədə ətraflı məlumat verib.

## Dünya Bankı ilə əməkdaşlıqda yeni mərhələ

**İqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov Dünya Bankının (DB) Cənubi Qafqaz üzrə regional direktoru Sebastian Molineus ilə görüşündə Azərbaycanın bu beynəlxalq maliyyə qurumu ilə əməkdaşlığının son illər ərzində sürətlə inkişaf etdiyini, dayanıqlı iqtisadi inkişafın təmin olunması, sahibkarlıq fəaliyyətinin genişləndirilməsi, investisiya artımı və başqa sahələr üzrə birgə layihələr reallaşdırıldığını, analitik sənədlər hazırlandığını diqqətə çatdırıb.**

Xatırladaq ki, bankın Azərbaycanı əməliyyatlarının yeni mərhələsi 2015-ci ildə təsdiqlənən və 2016-2020-ci illəri əhatə edən Tərəfdaşlıq Çərçivəsi Proqramı (CPF) ilə tənzimlənib. Lakin bu proqramın 2020-ci ildə səmərəliliyi nəzərə alınaraq onun uzadılması qərara alınıb. Bu zaman iki prioritet istiqamət də təsdiq edilib. Belə ki, adicəkilən proqramda dövlət sektorunda idarəetmə və xidmətlərin göstərilməsi, ölkənin neft-qaz asılılığının azaldılması və insan kapitalına, fiziki infrastruktur, həmçinin daha güclü institutlara investisiyalar yatırmaq yolu ilə iqtisadiyyatın xarici şoklara davamlılığının artırılması kimi strateji hədəflərə cavab verən iqtisadi rəqəbatqabiliyyətliyin böyük əhəmiyyəti önə çəkilib.

Yeri gəlmişkən, 1992-ci ildən DB-nin üzvü olan Azərbaycana bu maliyyə qurumu tərəfindən ötən müddətdə 50-dən çox layihə üzrə 4 milyard ABŞ dollarından çox kredit ayrılıb.

DB indiyədək respublikamızda təhsil və səhiyyə sisteminin yaxşılaşdırılması, nəqliyyat və su-kanalizasiya sisteminin təkmilləşdirilməsi, kənd təsərrüfatının, enerji sektorunun inkişafı, ətraf mühitin, həmçinin mədəni irsin qorunması kimi bir sıra sahələrdə həyata keçirilən layihələrə dəstək verib, neft sektoru üzrə iri layihələr hökumətə birgə həyata keçirilib. Bankın fəaliyyətində Azərbaycan üçün strateji layihələrə, o cümlədən, Cənub Qaz Dəhlizi təşəbbüsünə verdiyi dəstək xüsusi yer tutub.

Burada onu da xatırladaq ki, dövlətimizin başçısı İlham Əliyev bu il fevralın 3-də Bakıda Cənub Qaz

Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində keçirilən nazirlərin 9-cu və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 1-ci iclaslarındakı çıxışında beynəlxalq maliyyə təsisatları ilə bərpaulunan enerji sahəsində əməkdaşlıq məsələlərindən danışarkən bir sıra maliyyə təsisatları, o cümlədən, DB tərəfindən Azərbaycanla bərpaulunan enerji sahəsində də məhsuldar əməkdaşlıq yaradılacağına əminliyini ifadə edib.

Həmin iclaslar çərçivəsində keçirilən “Yaşıl enerji”: Xəzər dənizinin külək enerjisinin Avropa enerji bazarlarına çatdırılması” mövzusunda plenar sessiyada DB-nin “yaşıl enerji”yə keçid, enerji keçidi üzrə investisiya və bazar perspektivləri, habelə bərpaulunan enerji sahəsində reallaşdırılan layihələrə bağlı təqdimatı dinlənib.

Qeyd edək ki, DB-nin Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafını obyektiv qiymətləndirməsi də daim diqqət cəlbib. Bu nüfuzlu beynəlxalq maliyyə qurumunun hesabatlarında ölkəmizdə strateji yol xəritələrinin ötən illər üçün nəzərdə tutulan müddəalarının uğurla icra olunduğu, o cümlədən, mikro, kiçik və orta sahibkarlığın meyarlarının müntəzəm yeniləndiyi, “yaşıl dəhliz”in qaydalarının qəbulu, biznesə başlama, lisenziya və icazələr, yoxlamalar, elektrik təchizatı şəbəkələrinə qoşulma, maliyyə mənbələrinə çıxış imkanlarının artırılması, əmlakın qeydiyyatı və xarici ticarət üzrə islahatlar aparıldığı, həmçinin yeni sənaye, aqro və texnoparklar və sənaye məhəllələrinin yaradıldığı xüsusi vurğulanıb.



Bütün bunlarla bərabər, DB-nin hesabatlarında respublikamızın vergi və gömrük strukturlarında mühüm yeniliklərə imza atılması, reallaşdırılan islahatlarda əsas məqsədin sahibkarların vergi yükünün optimallaşdırılması, vergi bazasının genişləndirilməsi, leqallaşma, rəqəmsallaşma və vergi-gömrük administrasiyası ilə sahibkarların münasibətlərinin daha da sivil səviyyəyə qaldırılması kimi məsələlər də öz ifadəsini tapıb.

DB ilə Azərbaycanın əlaqələri son illər xeyli genişləni. “Azərbaycanda məşğulluğa dəstək” layihəsi üzrə bu beynəlxalq maliyyə qurumu tərəfindən respublikamızda özünüməşğulluq proqramının icrası ilə bağlı mühüm göstəricilər əldə edilib. Belə ki, 2020-2025-ci illəri əhatə edən həmin layihə 22 min işsiz şəxsni özünüməşğulluq proqramı çərçivəsində kiçik ailə təsərrüfatının yaradılması, eləcə də məşğulluq xidmətləri və proqramlarının təkmilləşdirilməsinə dəstək verilməsi məqsədi daşıyır.

“Azərbaycanda məşğulluğa dəstək” layihəsi üzrə artıq 8 minə yaxın şəxs biznes təlimlərə cəlb edilib və onlardan 700 nəfərdən çoxu şəhid ailələrinin üzvləri, həmçinin müharibə iştirakçıları olub. Eyni zamanda, 2400-dən çox qadın həmin təlimlərdə iştirak edib.

# Mərhəmət və təsəllinin nicatverici gücü

## Mehriban Əliyevanın göstərişi ilə Türkiyəyə daha bir təyyarə göndərilib

**Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın göstərişinə əsasən, Türkiyənin zəlzələ bölgəsinə növbəti humanitar yardım təyyarəsi yola düşüb.**

AZƏRTAC xəbər verir ki, budəfəki humanitar yardıma faciədən zərər çəkmiş şəxslər üçün zəruri olan əlavə avadanlıqlar, o cümlədən qızdırıcısı olan çadırlar, generatorlar, istilik radiatorları, çöl üçün qızdırıcılar, dizel yanacaqqlı kaloriferlər, həmçinin axtarış-xilasetmə işlərinə dəstək məqsədilə ləvazimat və avadanlıqlar daxildir.

Heydər Əliyev Fondunun nümayəndəsi Aydan Məhərrəmi hava limanında jurnalistlərə müsahibəsində deyib ki, Heydər Əliyev Fondu, "AzərEnerji" ASC və "Azərişiq" ASC-nin dəstəyi ilə göndərilən yardım fevralın



11-də zəlzələ bölgəsinə çatdırılacaq. Türkiyədə havanın çox soyuq olduğunu və buna görə insanların qızdırıcı cihazlara ehtiyacı yarandığını nəzərə alaraq, budəfəki humanitar yardımda içərisində qızdırıcı olan çadırlar, istilik radiatorları, generatorlar da göndərilib. Xilasetmə işlərinə dəstək olmaq məqsədilə digər zəruri

avadanlıqlar da göndərilən yardıma daxildir. Xatırladaq ki, Azərbaycanın birinci xanımı, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyevanın göstərişinə əsasən, fevralın 9-da Türkiyəyə Heydər Əliyev Fondunun ilk humanitar yardım təyyarəsi göndərilib. Fondun qardaş ölkəyə ezam olunan əməkdaşları zəlzələdən zərər çəkmiş şəxslər üçün müxtəlif dərman preparatları, tibbi ləvazimat və avadanlıqlar, isti geyimlər çatdırıblar.

Həmçinin qeyd edək ki, Türkiyənin ölkəmizdəki səfirliyinin zəlzələ bölgəsinə yardım göstərilməsi məqsədilə Azərbaycan vətəndaşlarına çağırışına qoşulan Heydər Əliyev Fondunun "Regional İnkişaf" İctimai Birliyi fevralın 8-dən humanitar kampaniyaya start verib. Bu kampaniya çərçivəsində vətəndaşlardan toplanan humanitar yardımlar da Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə zəlzələ bölgəsinə çatdırılır.

## Qardaşlar arasında təşəkkürə ehtiyac yoxdur

**Fevralın 11-də xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov Türkiyə Respublikasının böyük insan tələfatı və dağıntılara səbəb olan zəlzələ nəticəsində zərər çəkmiş Kəhrəmanmaraş şəhərinə səfər edib. Nazir Ceyhun Bayramovu hava limanında Türkiyənin xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu qarşılayıb.**

Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsindən bildirilib ki, səfər çərçivəsində Ceyhun Bayramov Türkiyə Respublikasının Fövqəladə Halların İdarə Olunması Agentliyinin (AFAD) Mərkəzini, Daxili İşlər Nazirliyinin Kəhrəmanmaraş Bölgə Mərkəzini, Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) çevik xilasetmə qüvvələrinin bazasını və xilasedicilərimizin fəaliyyət göstərdiyi sahəni, o cümlədən Azərbaycan tərəfindən zəlzələ zonasına göndərilmiş səhra xəstəxanasını ziyarət edib, mətbuat konfransında media nümayəndələrinin suallarını cavablandırılıb.

AFAD Mərkəzini və Daxili İşlər Nazirliyinin Kəhrəmanmaraş Bölgə Mərkəzini ziyarət edən nazir zəlzələ bölgəsində dağıntılar altında qalmış vətəndaşların xilas edilməsi, təxliyəsi, həmçinin təbii fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində AFAD tərəfindən görülmə genişmiqyaslı işlərlə tanış olub.

Ceyhun Bayramov həmçinin Mövlud Çavuşoğlu və Türkiyənin daxili işlər naziri Süleyman Soyğunun iştirak etdikləri tədbirdə çıxış edərək Türkiyə dövlətinə və xalqına başsağlığı diləklərini çatdırıb. Azərbaycanın daim qardaş Türkiyənin yanında olduğunu qeyd edən nazir fəlakətin ilk günündən Prezident İlham Əliyevin

tapşırığına əsasən ölkəmiz tərəfindən həyata keçirilən dəstək tədbirləri barədə məlumat verib.

Sonra Ceyhun Bayramov Türkiyədə baş vermiş zəlzələnin nəticələrinin aradan qaldırılması, habelə dağıntılar altında qalmış vətəndaşların xilas edilməsi məqsədilə fəaliyyət göstərən FHN-in çevik xilasetmə qüvvələrinin bazasını, o cümlədən onların çalışdıqları ərazini ziyarət edib. Axtarış-xilasetmə əməliyyatlarının fasiləsiz şəkildə davam etdirən xilasedicilərimizin fəaliyyəti, indiyədək görülmə işlərinin nəticələri ilə tanış olan nazir zəlzələdən zərər çəkmiş şəxslərin həyatının xilas olunması istiqamətində fədakar fəaliyyətlərinə görə onlara təşəkkür edib.

Türkiyədə baş vermiş zəlzələdə xəsarət alan şəxslərə zəruri tibbi xidmətlərin göstərilməsinə dəstək məqsədilə Azərbaycan tərəfindən göndərilmiş səhra xəstəxanasını ziyarət edən nazir bütün lazımı avadanlıq və dərman vasitələri ilə tam təchiz olunmuş bu xəstəxanada fəaliyyət göstərən həkimlərimiz ilə görüşüb. Həkimlərimizin fəaliyyəti ilə tanış olan Ceyhun Bayramov onlara bu məsuliyyəti işlərinə göstərdikləri səylərə görə minnətdarlığını bildirib.

*Qəzənfər QASIMOV, "Xalq qəzeti"*

**Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Fövqəladə Hallar Nazirliyinin növbəti humanitar yardımını dünən gecə təyyarə ilə qardaş ölkəyə yola salımb. Təyyarədə 240 ədəd çadırdan ibarət humanitar yardım aidiyyəti üzrə təhvil verilib.**

Prezident İlham Əliyevin tapşırığına əsasən zərər çəkənlərə dəstək məqsədilə SOCAR tərəfindən müvafiq tədbirlər həyata keçirilir. Bir neçə istiqamət üzrə icra edilən tədbirlərə zəlzələdən zərər görən Hatay, Adıyaman, Qaziantep, Kəhrəmanmaraş və Şanlıurfa kimi şəhərlərdə fasiləsiz olaraq bütün təcili yardım, yanğınsöndürmə və digər xilasetmə maşınlarına pulsuz benzin və dizel təchizatı, o cümlədən, zəlzələ bölgəsindən 373 Azərbaycan vətəndaşının təxliyəsinə dəstək göstərilməsi, zərər çəkən həmkarlarımız və onların yaxınlarının zəruri ehtiyaclarının təmin edilməsi, habelə Türkiyə Daxili İşlər Nazirliyinin Təbii Fəlakət və Fövqəladə Hallar Agentliyi (AFAD) və AHBAP xeyriyyə cəmiyyətinə bir-başla ianələrin göndərilməsi, paltar, su, qida məhsulları, uşaq bezləri,

ailələrə MBBI-nin əməkdaşları tərəfindən ilkin olaraq toplanan 1100 manat məbləğində maddi yardım göstərilib.

\*\*\*

Azərbaycan Könüllü Təşkilatları İttifaqının təşkilatçılığı ilə "ASAN Könüllüləri", "Gənc Könüllülər", "BİR Könüllü", "Aqrar İnkişaf Könüllüləri", "Naxçıvan Könüllüləri", "Böyük Qa-

## Hər yardım bir can xilasıdır



çadır, generator, dərman preparatları kimi təcili ehtiyacların qarşılanması daxildir.

\*\*\*

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun (MBBI) kollektivi Türkiyədə təbii fəlakətdən zərərçəkənlərə yardım kampaniyasına qoşulub. Kişi, qadın və uşaqlar üçün isti geyimlər müvafiq toplama məntəqəsinə çatdırılıb. Bundan əlavə, zəlzələdən zərərçəkən

yıdış" könüllüləri və "Ekokönüllülər" təşkilatlarının üzvləri arasında daha təcrübəli və çətin şəraitdə fəaliyyət göstərməyə hazır olan gənclər müəyyən edilərək, ilkin təlimatlandırma keçdikdən sonra türkiyəli həmkarlarına dəstək vermək üçün qardaş ölkəyə yola düşüblər.

\*\*\*

Tərtərilər də Türkiyədə baş



Sərhəd Xidməti (DSX) növbəti humanitar yardımını qardaş ölkəyə yola salımb.

DSX-yə məxsus 2 TIR vasitəsilə zəlzələdən zərərçəkmişlər üçün yola salınan növbəti humanitar yardıma xüsusi hərbi qış çadırı, yarımymun ədyal, yataq kisəsi (qış şəraiti üçün), yarımymun corab, yarımymun əlcək, yarımymun köynək, qış termal alt paltar, odun sobası (bütün ləvazimatları ilə), içməli "Sərhədçi" suyu (5 litrlik qablaşdırılmalarda) daxildir.

DSX-yə məxsus digər yardım 9 yük avtomobilindən ibarət olub. Budəfəki yardıma 1015 çadır, 240 qızdırıcı və digər vasitələr daxildir.

\*\*\*

Zəlzələ bölgəsində axtarış-xilasetmə əməliyyatlarına, xəsarət alan insanların öz sağlamlıqlarına qovuşması üçün görülmə işlərə dəstək verilməsi, görülmə təxirəsalınmaz işlərə kömək üçün "Crystal Group of Companies" ailəsi adından Türkiyə Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin "Afet və Acil Durum Yönetimi Başkanlığı" – AFAD-a 200 min türk lirəsi ianə edilib.

\*\*\*

Çində yaşayan və təhsil alan azərbaycanlılar bu ölkədəki Türkiyə vətəndaşları ilə birgə yardım kampaniyasına başlayıblar. Kampaniya çərçivəsində zəlzələ bölgəsində zərərçəkənlərin yerləşdirilməsi üçün ilkin mərhələdə çadırlar alınaraq, Türkiyəyə yola salımb. Növbəti mərhələdə digər lazımı əşyalar qardaş ölkəyə göndəriləcək.

**Xarici ölkələrdəki səfirliklərimizdən aldığımız xəbərlərdə bildirilir ki, türk və ərəb dövlətləri də Türkiyəyə yardım kampaniyasına öz töhfələrini verir.**

### Qazaxıstan

Bu ölkənin İnformasiya və İctimai İnkişaf Nazirliyinin koordinasiyası ilə fəaliyyət göstərən milli könüllülər şəbəkəsi humanitar yardım toplanmasına başlayıb. Qazaxıstanlılar yardım qəbulu üzrə məntəqəyə yorğan, yataq dəstləri, termoslar, əl fənləri, şəxsi gigiyena ləvazimatları, qış paltarları və s. gətirirlər. Onlar, həmçinin Türkiyəyə qadim qazax çadırları – 100 ədəd yurt göndərəcəklər. Yardımların təşkilatçısı Nurbek Bekbay bildirib ki, yığılan 20 milyon tenqə vəsaitlə 45 yurt və məişət əşyaları alınır. Onun sözlərinə görə, Qazaxıstan sahibkar-

## İslam ölkələrinin qardaşlıq köməyi

ları da yardıma qoşularaq 50-dən çox yurt alıblar.

### Özbəkistan

Daşkənd şəhərindəki "Texnopark" kompleksində qardaş ölkəyə göndərmək üçün humanitar yardım toplanır. Kömək etmək istəyənlər isti geyim, un, şəkər, yağ, uşaq yeməyi və bezi, gigiyena məhsulları, isitmə cihazları, elektrik generatorları və s. gətirirlər. Özbək qadın Mohira Sultanovanın təşəbbüsü xüsusi diqqətləyiqdir. O, Türkiyənin zəlzələ zonasına göndərmək üçün 100-dən çox çapan (özbək milli geyimi) hazırlayıb. M.Sultanova qeyd edib ki, çapan

xüsusi mənə daşıyır və bugünlərdə Türkiyə xalqının ehtiyac duyduğu qayğı və müdafiənin rəmzidir.

### Qırğızıstan

Bu ölkənin Türkiyə səfirliyinin ərazisində zəlzələdən zərərçəkənlərə humanitar yardımların qəbulu məntəqəsi açılıb. Qırğızıstanın Fövqəladə Hallar Nazirliyi türkiyəli diplomatlarla birlikdə humanitar yardımların təcili göndərilməsi prosesinin təşkil məqsədilə respublikanın bütün iri şəhərlərində xüsusi məntəqələr yaradıb. Qırğızıstan Daxili İşlər Nazirliyi də səfirliyin ərazisində fəaliyyət göstərən toplama məntəqəsinə 3 ton humanitar yardım göndərib.

### Səudiyyə Ərəbistanı

Ölkə Kralı Salman bin Əbdüləzizin göstərişinə əsasən, krallığın Kral Xəlilid Beynəlxalq Aeroportundan Türkiyədə zəlzələdən zərərçəkənlərə humanitar yardım daşıyan 6 yük təyyarəsi yola salımb.

Növbəti 6-cı təyyarəyə yüklənən 98 ton humanitar yardıma ərzaq məhsulları, çadırlar, tibbi ləvazimat, dərman preparatları və s. daxildir. Ümumilikdə, Səudiyyə Ərəbistanının Kral Salman Humanitar Yardım və Bərpa Mərkəzi Türkiyəyə 500 tondan artıq yardım göndərib. Mərkəz, həmçinin Suriyada zəlzələdən zərər çəkənlərə də humanitar yardım göstərib.

## Azərbaycan diasporu: "Türkiyə, səninləyik!"

**Diasporla iş üzrə Dövlət Komitəsindən qəzetimizə göndərilən məlumatda bildirilir ki, xaricdəki Azərbaycan diaspor təşkilatları da xalqımızın qardaş yardımını aksiyasına qoşularaq zəlzələdən zərərçəkənlərə kömək üçün səfərbər olunub.**

### Türkiyə

Türkiyədə zəlzələ baş verən ilk gündən etibarən bu ölkədə fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları zərərçəkənlərə yardım kampaniyalarına fəal iştirak edirlər. Türkiyə-Azərbaycan Dərnəkləri Federasiyası (TADEF) 100 min TL nağd vəsaiti zərərçəkənlərə yardım fonduna köçürüb. Türkiyə-Azərbaycan Dostluq, Əməkdaşlıq və Həmrəylik Fondu nəzdindəki Azərbaycan Evi isə Azərbaycan, Türkiyədən və Avropa ölkələrindən toplanan 2 yük maşını humanitar yardımını zəlzələ bölgəsinə çatdırıb.

Ankarada fəaliyyət göstərən Azaflı Sosial Yardım və Mədəniyyət Dərnəyi, "Azaflı" Hüquq və Konsaltinq şirkəti zəlzələ bölgəsinə 450 min TL dəyərində 1 TIR humanitar yardımını və 6 çadır göndərib. Eyni zamanda 30 nəfərlik 3 könüllü axtarış-xilasetmə qrupu yaradılıb. Bu qrup tərəfindən zəlzələ bölgəsində 20 nəfər sağ çıxarılıb, 50-dən çox şəxs isə meyiti tapılaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib.

İstanbulda azərbaycanlı Elşən Rəsulovun rəhbərlik etdiyi "ARS" və "Unixpade" idman təsisatları və qurğu-



ları şirkəti 1,7 milyon TL dəyərində 3 TIR içməli suyu və 2 TIR humanitar yardımını zəlzələ bölgəsinə göndərib. Xilasetmə işlərində istifadə olunmaq üçün 3 ekskavator, 1 ədəd greyder və 2 yükqaldırıcını icarəyə götürüb. Şirkətin Adıyamanadakı fabrikinə 500 nəfər zərərçəkənin yerləşdirilməsi təmin olunub.

Eskişehir Azərbaycanlılar Dərnəyi tərəfindən 30 min TL dəyərində uşaq bezləri, isti geyim, yataq, 40 cüt ayaqqabı, quru yeməklər, uşaq yeməkləri və uşaq paltarlarından ibarət mallar topla-

naraq zəlzələ bölgəsinə yola salımb.

Manisa Azərbaycan Kültür və Həmrəylik Dərnəyi zərərçəkənlərə yardım fonduna 3 min TL köçürüb, zəlzələ bölgəsinə 60 min TL dəyərində huma-

1000 ədəd çəkmədən ibarət humanitar yardımını zəlzələ bölgəsinə göndərmək üçün Ankara Böyükşəhər Bələdiyyəsinə təhvil verib.

Hatay Azərbaycan Evi Osmaniyyə şəhərində zəlzələdən zərər çəkmiş 5 azərbaycanlı ailəyə gündəlik zəruri ehtiyaclarının qarşılanması üçün humanitar yardım göndərib.

İstanbulda fəaliyyət göstərən İnsan Haqları, Təhsil, Mədəniyyət və Həmrəylik Dərnəyi zərərçəkənlərə yardım fonduna 1000 ABŞ dolları vəsait köçürüb, 3 min ABŞ dolları dəyərində isti geyim, ərzaq, gigiyena və tibbi ləvazimatları zəlzələ bölgəsinə göndərib.

Ankarada fəaliyyət göstərən Təbriz Araşdırmaları İnstitutu, eləcə də Güney Azərbaycan və Qaşqay türkləri 20 min TL dəyərində olan ərzaq, isti geyim, dərman və tibbi ləvazimatları zəlzələnin epitsentri olan Kəhrəmanmaraş vilayətinə yollayıb.

### Avropa

Avropa ölkələrində fəaliyyət göstərən Azərbaycan diaspor təşkilatları Türkiyədə baş verən dəhşətli zəlzələ ilə əlaqədar yardım kampaniyasına başlayıb.

Müvafiq yardım fondlarına iş adımı Nəriman Rust Alman-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyəti adından 10 min avro, Niderlandın Rotterdam şəhərində fəaliyyət göstərən "Qarabağ" İdman Klubu 3 min avro, Benilüks Azərbaycanlıları Konqresi 1000 avro, Polşanın paytaxtı Varşava-



da yaşayan həmvətənlərimiz 500 avro vəsait köçürüb. Bundan başqa, yüzlərlə həmvətənimiz fərdi qaydada zəlzələdən zərərçəkənlərə yardım fondlarına pul vəsaitləri köçürüb, eləcə də isti geyim, elektrik qızdırıcıları, yataq dəstləri, uşaq yeməkləri və sair əşyalarla dolu yük maşınları göndərib.

Estoniya fəaliyyət göstərən Azərbaycan Evi Türkiyənin cənub-şərqində baş vermiş dəhşətli zəlzələ ilə bağlı Türk-Eston Dostluq Mərkəzi və Türkiyənin bu ölkədəki səfirliyi tərəfindən başlanan "Türkiyə, səninləyik!" yardım kampaniyasına qoşulub. İlk humanitar yardım Türkiyə Hava Yolları (THY) vasitəsilə qardaş ölkəyə göndərilib. Gələn həftə isə ikinci humanitar yardım Türkiyəyə yola salınacaq.

Macarıstanın paytaxtı Budapeştdə fəaliyyət göstərən Azərbaycan Evinə yaradılmış operativ qərargahda toplanan yardımlar sonra Türkiyənin Macarıstandakı səfirliyinə çatdırılıb. Finlandiyada fəaliyyət göstərən

Azər-Türk Gənclər Təşkilatı, İsveç-Azərbaycan Mədəniyyət Dərnəyi (SAF), Litvanın paytaxtı Vilnədə yaşayan soydaşlarımız, eləcə də Azərbaycan Diaspor Gəncləri Şəbəkəsinin üzvləri Sulidind Bağirov (Polşa) və Şəfiqə Qasımzadə (Finlandiya) topladıqları paltar, ayaqqabı, qida məhsulları, dərman və gigiyenik vasitələri zəlzələ bölgəsinə göndəriləcək üçün bu Türkiyənin ölkədəki səfirliklərinə təhvil verilib.

Bəzi soydaşlarımız işə yaşıdıqları şəhərlərdə şəxsi avtomobilləri ilə Türkiyəyə yardım etmək istəyən insanların evlərinə gedərək müvafiq yardımları alıb və qardaş ölkənin konsulluqlarına çatdırıb. Qeyd edək ki, bu rəqəmlər 6–10 fevral tarixlərini əhatə edir.

**"Xalq qəzeti", AZƏRTAC və Diasporla iş üzrə Dövlət Komitəsinin materialları əsasında hazırlanıb**

# Qardaş Türkiyə, sonadək səninləyik!



## Döst ölkə bu ağır sınağa da mətanətlə sinə gərir

**Zəlzələ qurbanlarının xatirəsini anmaq üçün insanlar Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin qarşısına gəlməkdə davam edirlər. Qardaş ölkədə yaşanan dəhşətli fəlakətin yaratdığı ağır-acı insanların simasına çöküb.**

Əllərində al qızılgüllər, qərənfillər, Azərbaycan və Türkiyə bayraqlarını tutmuş məktəbli uşaqlar gözləri alacalanmış halda səfirliyin qarşısındakı matəm əkilələri ilə yanaşı, körpə oyuncaqlarına da kədərli nəzər yetirirlər.

Kövrlənməmək üçün onlarla danışmaq qərarına gəlirəm. Lal sükutu balaca bir qızın "Bəs bu oyuncaqları Türkiyədə uşaqlara kim verəcək", – sualına digərinin "Bu oyuncaqları artıq dünyada olmayan uşaqlar üçün gətiriblər", – cavabı pozur. Ağır kədər yenidən sükutu yaradır. Qəmil-qüssəli anım saatları kədərli notlarla davam edir.

Zəlzələ qurbanlarının xatirəsini anmağa gəlmiş akademik **Südeyf İmamverdiyev** Türkiyədə baş verən və dəhşətli faciəyə yol açan fəlakətdən böyük sarsıntı keçirdiyini deyir: "Hamını bir sual düşünür. Qardaş xalq üçün nə edə bilərik. Necə kömək edək, hansı yardımı göstərək?"

Bu ağır fəlakətin nəticələrinin aradan qaldırılması üçün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığı ilə axtarış-

sanların qəlbinə ağır yük kimi çöküb. Xalqımız ötən günlər ərzində əlindən gələn dəstəyi göstərir. Əminlik ki, xalqlarımız bu belənin, müsibətin öhdəsindən birgə gələcəklər. Birliyimiz əbədidir".

Paltarları çeşidləyirik. Çalışırıq ki, nazik və yararsız paltarlar olmasın. Uşaq və böyük geyimlərini də ayırıırıq. Yardım həddindən artıq çoxdur. Bəzən çatdırma bilmirik", – deyir.

Kompleksdən çıxarkən əlində bağlama olan 70-80 yaşlı bir xanımla qarşılaşdım. Təqəddü ilə yorğan aldığını bildirdi. Deyir ki, tək yaşayır. Bu gün özündə güc toplayıb durub.



## ZƏLZƏLƏ "ŞƏHİDLƏRİ"

(Başın sağ olsun, Türkiyə)

Şaxta, uğultu, qorxu,  
Təkanlar, qaçmış yuxu,  
Titrək planetin oxu  
Zülmə bürüdü yeri,  
Zəlzələ şahidləri...

Evlər qum tək töküldü,  
Bellər dərdən büküldü,  
Arzu, ümid söküldü...  
Biz öldük diri-diri,  
Zəlzələ şahidləri...

Qəfil birləşən Dünya,  
Yasda əlləşən Dünya,  
Bir köməkləşən Dünya  
Yox edib diyyünləri,  
Zəlzələ şahidləri...

Qurarağ xoş gələcək...  
Türkiyə dirçələcək...  
Körpələr böyüyəcək  
Qovarağ nə illəri  
Zəlzələ şahidləri.

Givi şərik kədərə,  
Şeiri yazmaz hədəbə,  
Dua edib min kərə  
Xatırlayır Sizləri  
Zəlzələ şahidləri.

Giya Paçxatəşvili

"Qardaş ölkədə çoxlu sayda insan itkisi bizə mənəvi əzab verir. İstəyirəm çətinlik çəkən türk qardaş-bacılarımıza az da olsa köməyim dəysin", – deyə əlavə edir.

Bu gün hər bir azərbaycanlının ürayindən qardaş ölkəyə kömək etmək keçir. Xalqlarımızın üreyi bir döyünür. Əminlik ki, həmişə güclü olan, hər bir vəziyyətdə böyük təmkin və iradə nümayiş etdirən Türkiyə bu ağır sınağa da mətanətlə sinə gərəcək. Bu, Azərbaycan xalqının böyük istəyi və arzusudur.

Leyla QURBANOVA

## "Türkiyənin yaraları bizim yaralarımızdır"



**Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin rəhbərliyi qardaş Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyini ziyarət edib. Səfirliyin önündə zəlzələdə həlak olmuş insanların əziz xatirəsinə ehram olaraq gül dəstələri qoyulub. Sonra yazıçılar Türkiyənin fövqəladə və səlahiyyətli səfəri cənab Cahit Bağcı ilə görüşərək, qardaş ölkədə baş vermiş təbii fəlakətlə bağlı başsağlığı veriliblər. Səfir Yazıçılar Birliyinin rəhbərlərinə təşəkkür edərək, bu çətin və ağır günlərdə, Azərbaycan xalqının böyük dəstək nümayiş etdirdiyini bildirib.**

Daha sonra Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin sədri, Xalq yazıçısı Anar matəm kitabına ürək sözlərini yazıb: "Qardaş Türkiyənin, canımız Türkiyənin başına gəlmiş bu müsibətdən sarsıldıq. Bu Türkiyəmizlə bərabər, Azərbaycanın da bağrına amansız təbiət tərəfindən saplanmış bıçaqdır. Türkiyənin dərdi bizim dərdimiz, Türkiyənin yaraları bizim yaralarımızdır. Zəfərdə bir yerdə olduğumuz kimi, kədərdə də bir yerdəyik.

Azərbaycan Yazıçılar Birliyi adından, bütün yazıçılarımız adından Türk xalqına, sayın Cümhur başqanı Rəcəb Tayyib Ərdoğanə dərin hüznə başsağlığı veririk. Əlimizdən gələn maddi və mənəvi yardıma hazırıq. Yaralılara şəfa diləyirik. Hamımızın başı sağ olsun!"

## Dağıntılar altından boylanan telekəmərlər

**Loqolarına qara lent sarılmış Türkiyənin televiziya kanalları, xəbər agentlikləri bu ağır məqamda əsl peşə fədakarlığı göstərir, əsrin fəlakətinin hər üzünü sutkanın iyirmi dörd saati ərzində yerli və beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırırlar.**

Onlar vətənin dar günündə, xalqın bir parçası olaraq, fəlakətin acısını öz ürəklərində yaşayır və bunu efir vasitəsilə verməyi özlərinin məslek borcu, vətəndaş vəzifəsi hesab edirlər.



Söhbət qardaş Türkiyənin üzleşdiyi əsrin fəlakətini ekranlardan bütün dünyaya çatdıran televiziya kanallarından gedir. Onlar belə bir məqamda kanalın yönündən, xarakterindən, efir siyasətindən asılı olmayaraq, hamısı bir cəbhədə birləşib, yekdil hərəkət edir, dağıntılardan nəinki yanından, hətta içindən, altından reportajlar verir, faciənin ən xırda detallarını belə tamaşaçılarla bölüşməyə canlı atırlar. TRT, Kanal D, Star TV, NTV, CNN TÜRK, FOX TV, Haber Global, Haber Türk, Atv, A Haber, həmçinin dünyanın aparıcı elektron media qurumlarının Türkiyədəki müxbir məntəqələri izləyicilərə sutka boyu yeni xəbərləri təqdim edirlər. Yerli telekəməndə musiqi, əyləncə, yarışma telekanalları kimi tanınan TV8, SHOW TV, İbo SHOW, Bəyaz TV, TV 360 kimi yayımçıları da bu gün zəlzələdən zərər çəkənlərin yanında olmaq missiyasını uğurla yerinə yetirirlər. Efirərdə tez-tez bu nüfuzlu telekanalların ortaq canlı yayımlarını da görürük. CHA, Anadolu xəbər agentliklərinin müxbirləri isə hərdən telereportajı çevrilib tamaşaçılara canlı süljetlər təqdim edirlər. Çox ağır sınağa mərdliklə sinə gərən Türk millətinin birliyinin efridə təcassüsünü görmək, həqiqətdən də, qürurvericidir.

Hər dəfə daha bir insanın dağıntılar altından qurtulması xəbərini görünməmiş sevincə tamaşaçılara çatdıran teleaparıcılarının aşkar yaşadıkları hisslər ekranları izləyicilərin beyninə, ürayinə düşür. Düz deyiblər, dərd birləşdirir, amma, eyni zamanda, həm də möhkəmləndirir, iki dövlətli bir millət kimi bizi daha da gücləndirir. Bunu bu gün efridən daha dəqiq hiss etmək mümkündür.

## Bayağılıq yalnız tok-şoulara aid deyil...

Azərbaycanın yerli telekanalları da qardaş Türkiyənin dərdinə həmrəy olaraq, rəsmən elan edilmiş yeddiqünlük matəmin havasını efir setkasında nəzərə alır, fəlakət zonasından son xəbərləri operativ şəkildə tamaşaçılara çatdırmağa çalışır. Bu xüsusda müəyyən ənənəsi olan, peşəkartlığı ilə seçilən AzTV və İctimai TV-nin fəaliyyətini təqdir etməyə dəyər. Onlar bu məqamda izləyiciləri ilə təmasın necə və hansı forma və estetikada qurulmasını yaxşı bilirlər.

Təəssüflər olsun ki, respublika miqyasında yayımlanan bəzi özəl telekanallar belə həssas dönmədə gündəmə uyğun gəlməyən, acılarımıza hörmətsizlik kimi qəbul edilə biləcək film, proqram və süljetləri efrirə buraxırlar. Onlar məhsul və xidmətlərin bayağı musiqi və əndazəni aşan rəqslə müşayiət olunan reklam çarxları, hansı səbəbdənsə, rəhbərliyin gözündən "yayımb". Axı, sahənin mütexəssisləri, eləcə də hazırlıqlı tamaşaçılar tərəfindən dəfələrlə tənqid atəsinə tutulan bayağı, diringi musiqilər, əttökən bazar-metbex-meşet söhbətləri təkcə tok-şou formatlı verilişlərin "komponenti" deyil, bu cür "efir zibillərini" fərqli formatlı proqramlarda, hətta, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, reklamlarda da görmək mümkündür. Hüznü günlərimizdə, Türkiyənin bütün telekanallarında olduğu kimi, sosial dram janrındakı "İntizir" serialının yayımına müvəqqəti fasilə verməyi "unudan" bəzi telekanallarımızın başbülənlərini isə yaqın, məsələnin maliyyə tərəfi daha çox "düşündürür". Görəsən, onlar bu serialı vətənpərvərlik hissindən məhrum hansı tamaşaçı kütləsini intizarda qoymamaq üçün efrirdən yığışdırmayıb? Çox təəssüf!

Dövlətimizin, qədirbilən xalqımızın hər şeyi ilə qardaşına köməyə can atdığı indiki məqamda gərəkdir birlik və qardaşlıq duyğularımıza kölgə sala biləcək söz, hərəkət olmasın. Belə bir sözə, hərəkətə efridə yol vermək isə təkcə qəbahət deyil, həm də böyük qələtdir...

İmran BƏDİRƏNANLI, "Xalq qəzeti"

## Naxçıvan da Türkiyənin yanındadır



**Naxçıvan Muxtar Respublikasında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəfli Türkiyə Respublikasının Naxçıvan Muxtar Respublikasında Baş konsulu Asip Kaya ilə görüşüb.**

Səlahiyyətli nümayəndə Türkiyədə baş verən zəlzələdə həlak olanlarla bağlı bir daha başsağlığını çatdırıb, öz növbəsində Baş konsul göstərilən yardımlara və dəstəyə görə təşəkkür edib.

Görüşdə ölkələrimiz arasındakı strateji tərəfdaşlıqdan bəhs edilib, Azərbaycan Respublikasının Naxçıvan Muxtar Respublikasının iktirafı münasibətlərdəki yeri və əlaqələrin gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə olunub.

\*\*\*

**Azərbaycan Könüllü Təşkilatları İttifaqının təşkilatçılığı ilə "ASAN Könüllüləri", "Gənc Könüllülər", "BİR Könüllü", "Aqrar İnkişaf Könüllüləri", "Naxçıvan Könüllüləri", "Böyük Qayıdış" könüllüləri və "Ekokönüllülər" təşkilatlarının üzvləri arasından daha təcrübəli, çətin şəraitdə fəaliyyət göstərməyə hazır olan gənclər müəyyən edilərək, ilkin təlimatlandırma keçdikdən sonra türkiyəli həmkarlarına dəstək vermək üçün bu gecə qardaş ölkəyə yola düşüblər.**



Bakıdan gələn könüllülər əvvəlcə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Gənclər Fondunda olub, burada Milli Məclisin deputatı, fondun icraçı direktoru Cəbi Quliyevlə görüşüblər. Muxtar respublikadan da könüllülərinin qoşulduğu 100 nəfərlik heyət xüsusi geyimlərlə təmin edildikdən sonra yola düşüblər.

Azərbaycanlı könüllülər türkiyəli həmkarları ilə zəlzələnin baş verdiyi bölgələrdə faciədən zərər çəkmiş vətəndaşlara yardımların paylanılması və digər əlaqələndirmə işlərində iştirak edəcəklər.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Könüllü Təşkilatları İttifaqının humanitar yardımını da bu gün qardaş ölkəyə göndərilib.

Səbuhi HƏSƏNOV,  
"Xalq qəzeti"nin müxbiri

## Goranboydan Türkiyəyə fərdi yaşayış evləri göndəriləcək

**Goranboyuluların qardaş Türkiyəyə göndərəcəkləri humanitar yardım öz qeyri-adiliyyəinə görə seçilir. Hazırda rayonda müxtəlif meşet şəraitli olan və hər birində 12 nəfərni yaşaya biləcək müasir modul tipli 5 ədəd fərdi yaşayış evləri hazırlanır. Rayon icra hakimiyyətinin "Container Baku" şirkəti arasında bağladığı müqavilə əsasında hazırlanan həmin evlər fevralın 14-də Kəhramanmaraşa göndəriləcəkdir.**

Rayon icra hakimiyyətinin başçısı hazırlanan modul tipli evlərdə yerində tanış olmuş, işin gedişi ilə maraqlanmış, öz tövsiyələrini vermişdir.

Qeyd edək ki, rayonda bütün dövlət qurumları, xidmət sahələri, özəl sektor və sadə gəncəyulular maddi, ərzaq, dərman, geyim ləvazimatları və digər yardımlarla öz qardaşlarına dəstək olmağa çalışırlar.

Hamlet QASIMOV,  
"Xalq qəzeti"nin bölgə müxbiri



# İran qadınları tarixi haqlarını geri qaytarmaq istəyirlər

**Zəki Hozər... Türkiyənin üçüncü böyük şəhəri İzmirdə media işçiləri, elmi-mədəni dairələr, bütövlükdə, şəhər ictimaiyyəti bu imzanı gündəm təşkil edən yazıların nüfuzlu müəlliflərindən biri kimi tanıyır. İxtisasca həkim olan Zəki bəy qardaş ölkənin “Medical Park” şəbəkəsinin İzmirdəki məşhur xəstəxanasında baş həkimin müavini. Peşəsində yüksək mövqə qazandığı kimi, mediada müxtəlif səpkili çıxışları ilə də nüfuzlu söz sahibidir.**

Otaylı-butaylı Azərbaycan sevdalıları olan Zəki Hozər ölkəmizdə birçə dəfə olsa da, hər görüşümüzdə Bakı təəssüratlarını xoş xatirələrlə yada salır. Cənubi Azərbaycanda olmağı çox arzulası da, hələlik bu istəyinə çatı bilməyib. Lakin Güneydəki soydaşlarımızın taleyi Zəki bəyi daim narahat edir, onların milli haqlarının tapdalanmasından yazılarında qəlb ağrısı ilə söz açır. İzmirlə həkim-yazarın redaksiyamıza göndərdiyi yazı da onun qonşu İranda son aylarda baş verən kütləvi iğtişaşlara və getdikcə



kəskinləşən qarşıdurmalara bigənə olmadığını göstərir. Zəki Hozər yazır: – Qədim tarixdən bilirik ki, çağdaş İran coğrafiyasında 2 min 600 il əvvəl farslar Əhəmənilər imperiyasını qurdular. Böyük Kir kimi tanınan liderlərinin komandanlığı altında birləşən farslar şimalda Midiya krallığına soxularaq, Babil, Finikiya, Urartu, Manna, Lidiya, və Misiri tutdular və o vaxt böyük bir coğrafiyanı ələ keçirdilər. Bu dövrdə Kir yalnız İskit-Saka imperiyası ilə müharibədə türk hökmdarı Tomrisin ordusuna məğlub oldu və döyüş meydanında öldürüldü.

Bu fakt qədim Midiyadan üzübəri Güneydə və Qafqazda qurulmuş dövlətlərdə türk qadınlarını necə yüksək mövqə tutduğunun tarixi göstəricisidir. Nizaminin “İsgəndərnamə”sində təsvir olunan Nüşabə, “Xosrov və Şirin”ində Əfrasiyab nəslinin davamçısı kimi təqdim edilən Məhinbanu və Şirin də



türk qadın hökmdarlarıdır. Onlar Herodotun “Tarix”ində söz açılan amazon qadınları nəslinin davamçılarıdır.

Göründüyü kimi, Azərbaycan ərazisindəki qədim dövlətlərdə qadınların o dövrlərin sivilizasiyalarında olduğundan daha çox hüquqları var idi. Onlar kişilər kimi səltənət üzvləri, zadəgan qadınlar, hərbiçilər, işgüzar qadınlar kimi ictimai həyatda fəal mövqə tuturdular. Sasanilərin

süqutu və ərəb işğalları dövründən başlayaraq, İran ərazisində qadınların hüquqları kəskin surətdə məhdudlaşdırıldı. Lakin ölkədə qadınlar onların hüquqlarını pozan bu əməlləri qəbul etmədilər və mübarizə apardılar. Son aylarda İranda baş qaldıran qadın azadlığı savaşı məhz

hərəkət fəaliyyətini itirib.

Təbii ki, bu, iranlıların ilk kütləvi etirazları deyil. 2017 və 2018-ci illərdə Prezident Həsən Ruhani-nin iqtisadi siyasəti və 2019-cu ildə benzinin qiymətinin hədsiz artması da iranlıları küçələrə çıxardı. Ancaq bu dəfə vəziyyət fərqli görünür.

həmin mübarizənin yeni şəraitdə davamıdır.

Günərdir ki, İranla bağlı xəbərləri həyəcanla izləyirik. Tehrandə “Əxlaq polisi” sentyabrın 13-də 22 yaşlı Məhsə Amini saxlayıb və bu gənc qızın sentyabrın 16-da dünyasını dəyişdiyini bildirib. O vaxtdan bəri hadisəyə tapkılar sürətlə ölkə hökumətinə qarşı etirazlara çevrildi. 5 aydır davam edən proseslərdə on minlərlə adam saxlanılıb, yüzlərlə

1979-cu ildə inqilabdan sonra Ayətullah Xomeyni “Qadınlar öz iftəllərini qorumaq üçün baş örtüyü taxmalıdırlar” dedi və qadınlardan hicab taxmaq tələb olundu.

Bu haqsızlığın 43-cü ilində İran xalqı hicab bəhanəsi ilə Məhsə Amini adlı günahsız gənc qızın faciəli ölümünü qəbul edə bilmədi, bütün İranı bürüyən kütləvi etirazlar başladı. “Bəd Hecabi” (pis örtünmə) ittihamı ilə “Əxlaq polisi” patrulları tərəfindən təqib edilən milyonlarla qadının ahi və ruhu indi İran şəhərlərinin küçələrində sərgərdan dolaşır!

**Zəki Hozər sonda yazır:** – 1 milyon 648 min 195 kvadratkilometr ərazisi, 84 milyondan çox əhali olan və tarixi eramızdan əvvəl 4 mininci ilə qədər uzanan İran dünyanın ən qədim sivilizasiyalarından birinin məskənidir. Bu sivilizasiyanın üstün və mədəni cəhətlərindən biri, şübhəsiz ki, əsrlər boyu qadınlara verilən hüquqlar və onlara göstərilən hörmət olub.

Məhsə Amini üçün etirazların İran və iranlı qadınlar üçün nə ilə nəticələncəyini yaxın gələcək göstərəcək. Amma real görünən budur ki, hadisələri geri döndərmək mümkün deyil.

Türkiyə

Zəki HOZƏR

## Xiyabani – azadlıq aşiqi, milli mübariz

### Böyük şeyxi yenidən öyrənməli və hamıya tanıtmalıyıq

**Azərbaycanın azadlıq, müstəqillik və dövlətçilik tarixində xüsusi yer tutmuş şəxsiyyətlərdən biri də Şeyx Məhəmməd Xiyabani. Bu mövzuda həm Güney, həm də Quzey Azərbaycanda müəyyən tədqiqatlar aparılırsa da, tarixşünaslıqda Xiyabani və onun adı ilə bağlı hərəkətin dolğun və ətraflı öyrənilib ictimaiyyətə təqdim edilməsi həllini gözləyən məsələlərdəndir.**



Ötən 1 əsrin ilk 70 ilində bu tayda sovet hakimiyyətinin kommunist ideologiyası, İranda isə Pəhləvi və molla rejimlərinin fars şovinizmi bir sıra başqa mövzular kimi, Xiyabani hərəkatının da istənilən səviyyədə tədqiqinə və oxuculara çatdırılmasına imkan verməmişdir. Buna baxmayaraq, Arzın hər iki sahilində yazıb-yaradan tarixçi alimlərimiz ciddi təzyiqlər şəraitində olsa da, müəyyən əsərlər qələmə almış, tədqiqatlar aparmışlar.

Xalq yazıçısı Mirzə İbrahimovun “Cənubi Azərbaycanda milli demokratik hərəkat haqqında” sərlövhəli məqaləsində, məşhur tədqiqatçı-jurnalist Qulam Məmmədinin “Xiyabani” (Azərbaycan xalqının milli

azadlıq mübarizəsi tarixindən)” kitabında, professor Şövkət Tağıyevanın “1917–1920-ci illərdə İran Azərbaycanında milli azadlıq hərəkatı” və “1920-ci il Təbriz üsyanı”, professor Vüqar Əhmədin “Şeyx Məhəmməd Xiyabaninin həyatı, mühiti və ədəbi fəaliyyəti” və tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətlinin “Cənubi Azərbaycanda Şeyx Məhəmməd Xiyabani hərəkatı” adlı əsərlərində, AMEA-nın Şərqşünaslıq İnstitutunda “Azadlıq uğrunda mübarizə tariximizdən: Xiyabani hərəkatı–90” adlı elmi konfransının məqalələr toplusunda Güney Azərbaycanda ingilis imperializminə, İran irticaçılarına qarşı aparılan mübarizənin sosial-iqtisadi kökləri araşdırılmış-

dır. Bu tədqiqatlarda milli azadlıq hərəkatı və onun məğlubiyyətinin səbəbləri, 1920-ci il Təbriz üsyanı, zamanı Milli Hökumətin fəaliyyəti, Xiyabaninin ictimai, siyasi fəaliyyəti, fəlsəfi görüşləri, publisistikası və s. məsələlər də tədqiq və təhlil edilmişdir.

Pəhləvilərin hakimiyyəti illərində (1925–1979-cu illər) Güney Azərbaycanda milli hərəkat və bu hərəkata başçılıq etmiş şəxsiyyətlər haqqında yazmaq rəsmən yasaq edilmişdi. Tarixçi alimlər Əli Azərinin “Təbrizdə Şeyx Məhəmməd Xiyabani üsyanı”, S.Sərdariniyanın “Azərbaycan məşhurları”, S.Cavidin “Xatirə dəftərindən”, H.Düzgünün “Şeyx Məhəmməd Xiyabani həmmaməsi”, Ə.Kəsrəvinin “İşin başa çatması və Xiyabaninin ölümündən” əsərlərində, H.Nitqinin Şeyx Məhəmməd Xiyabani haqqında şəirində, azadlıq və demokratiya mücahidinin şəxsiyyəti və mübarizəsi əksini tapmışdır. Qafar Kəndlinin “Şeyx Məhəmməd Xiyabani. Azərbaycan və Azərbaycan demokratik qüvvələri” müqəddiməsi ilə oxucuya təqdim olunmuş kitabda isə Xiyabaninin bir sıra məqalələri və nitqləri toplanmışdır.

Azərbaycan Milli Hökumətinin rəhbəri Seyid Cəfər Pişəvəri 1946-cı il oktyabrın 2-də “Gülüstan” bağında Xiyabani büstünün açılışı ilə əlaqədar söylədiyi tarixi nitqində demişdi: “Rəşidlik zirvəsinə baxsaq, Səttar xan qəhrəman imiş. O, düşməni qabağında təslim etməmişdi. Amma fikir, elm və məlumat nöqtəyi-nəzərindən baxsaq, Şeyxin məqamı fəvqəladə böyükdür. Sərdar rəşid imiş, Şeyx o xasiyyətlərə malik halda, bir də onun alimlik məqamı var idi”. Azərbaycan Milli Hökumətinin mövcud olduğu bir il ərzində Xiyabaniyə büst qoyulmaq-

la yanaşı, onun adına məktəb də verilməmiş, ailəsi üçün Azərbaycan Milli Hökumətinin qərarı ilə xüsusi təqaüd də ayrılmışdır.

Bundan başqa, İran müəlliflərin -dən Ə.Kəsrəvinin, T.Atəbəkinin, Z.Qiyaminin, H.Məkkinin, B.Kavanin və başqalarının fars dilində yazdığı əsərlərdə də Xiyabani hərəkatından bəhs edilmişdir. İranın “Nəvide Azərbaycan”, “Şəmsə Təbriz”, “Azərbaycanın səsi”, “Əxtar” kimi qəzetlərində, “Varlıq”, “Tribun”, “Xudafərin”, “Azərbaycanın günəşi”, “Yol” və s. dərgilərdə Ş.M.Xiyabani hərəkatı və onun fəaliyyəti haqqında xeyli məlumat öz əksini tapmışdır.

Xarici tarixşünaslıq və elmi ədəbiyyatda Xiyabani hərəkatı və Şeyxin siyasi fəaliyyətini əks etdirən A.A.Vişneqradovanın “İran Azərbaycanında inqilabi hərəkat” və Q.Q.İlyinskiyin “Şeyx Məhəmməd Xiyabani” başlıqlı məqalələri, amerikalı tarixçi T.Svietoxovskinin “Rusiya Azərbaycanı. 1905–1920” əsəri də mübariz şeyxin həyat və fəaliyyətinə həsr edilmişdir.

Azərbaycan xalqının ictimai, siyasi və dövlət xadimi olan Şeyx Məhəmməd Xiyabani və onun başçılıq etdiyi hərəkat otaylı-butaylı Azərbaycan tarixşünaslığında mühüm yer tutur. Lakin bunu qənaətbəxş saymaq olmaz. Bu böyük şəxsiyyətin fəaliyyətinin hərtərəfli tədqiq və təhlili milli tarix elminin gündəmində duran məsələsi olmalıdır. Bu azadlıq aşiqinin, milli mübarizənin məslək və məramını, apardığı mübarizəni hərtərəfli öyrənmək və yeni nəsillərə çatdırmaq xiyabanışünaslığın qarşısında duran önəmli vəzifədir.

**Sübhən TALIBLI,**  
**AMEA-nın Şərqşünaslıq**  
**İnstitutunun aparıcı elmi işçisi**

**İran Prezidenti İbrahim Rəisi günlər keçəndən sonra qınaqlara dözməyib dağıntılara məruz qalmış Xoy şəhərinə gəlib və iddia edib: “Dağıntıların aradan qaldırılması prosesinin başlanması ilə əlaqədar olaraq Xoy şəhərində zərər çəkmiş ərazilərin tikintisinə ən qısa zamanda başlanılacaq”.**

## Xoy fələkzadələrini şirin vəd qızdırmır...



Bu sözləri lap sovet dönməndə kommunistlərin qulağını hər gün yağır edən “SSRİ-də kommunizm quracağıq” vədini xatırladı. Deyəsən, uzaq getdik, elə İranın özü-nü yada sala. Ötən əsrin 90-cı illərində bu ölkənin Xəzər boyu və Rəşt vilayətlərində

necə inanasan? Hələlik isə soyuqdan donan Xoy fələkzadələrini Rəisinin şirin vədi qızdırmır...

**Hüseyn RƏHİMƏDƏ,**  
**təqaüdcü müəllim**



## “İstiqlal” muzeyinin Güney salonu

**Sovet dönməndə Bakıda Leninin adını daşıyan muzeyə cəmi bir dəfə yolum düşmüşdü. O da illər öncə Gəncədə orta məktəbdə oxuyarkən paytaxta ekskursiyaya gətirildiyimiz vaxt olmuşdu. O zaman muzey direktoruna verdiyim bir sual ilə başıma iş açmışdım.**

26 Bakı komissarlarından Stepan Şaumyanın Ağcaqumda güllələnmədiyi, xaricdə sağ-salamat yaşadığı barədə o zaman da gizli söhbətlər dolayırdı. Bu haqda muzeydə sual verəndə direktor qəzəblənib məni muzeydən uzaqlaşdırdı. Yəni: necə ola bilərdi ki, “mərd kommunar Azərbaycan xalqının azadlığı yolunda” güllələnməmiş olsun? Şükürlər olsun ki, əhvalat bayıra atılmaqla ötüşdü. Muzeydən isə ürəyim ilə qırıldı ki, 1991-ci ilə qədər ora ayaq basmadım.

Həmin ildə muzeyə halal haqqı olan “İstiqlal” adı veriləndə sevincimin həddi-hüddudü olmadı. Xalqımızın müstəqilliyinə qənim kəsilmiş, ölkəmizdə soyqırımlar törətmiş bolşeviklərin bu ünvanda bütəlaşdırılmasından canımız qurtarmışdı. Bakını erməni-rus işğalından azad etmiş, dövlətçiliyimizi bərpa etmiş Milli Hökumətimiz bu nadir memarlıq nümunəsinə xalqilik libası geydirmişdi. Muzeydə vətənimizin Güneyində aparılmış azadlıq savaşlarına da yer ayrılmışdı.



Sanki, Təbriz mücahidlərinin liderləri Səttərxanın, Şeyx Məhəmməd Xiyabaninin, Seyid Cəfər Pişəvərinin üzündən qara niqab götürülmüşdü. Düşən daşnak şarmyanları biza “baba” kimi təqdim edən bir salonda indi öz milli liderlərimizi təbliğ etməyə başlamışdılar. Fədailərin isə azadlıq mücahidləri kimi tanındımsına daha geniş meydan verilməmişdi.

Busa məfkurəvi təşəbbüsün müəllifi ümum-millilərimiz Heydər Əliyev olmuşdu. Onun tövsiyyəsi ilə “İstiqlal” muzeyinin 3-cü salonu bütövlükdə Cənubi Azərbaycana həsr edilmişdi. Xalqımızın daha böyük kəsiminin məskunlaşdığı qonşu dövlətdə şovinist siyasət yeridilməsi, milli kimliyin unudurulması belə bir yaddaş guşəsinin yaradılmasını zəruri etmişdi.

Muzeyin Güney Azərbaycanda azadlıq hərəkatına ayrılması salonunda xalqımızın dili, mədəniyyəti, adət-ənənələri, milli məfkurəsi və tarixi mübarizələri təbliğ olunurdu. Təbii ki, bu şərəfli işi Azərbaycanda yaşayan Cənub icmasının təmsilçiləri, siyasi müəhacirlər, Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin fəalları gerçəkləşdirmişdilər. Nəticə, həqiqətən, uğurlu olmuşdu.

Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin funksioneri Lütəfli Ərdəbili təşəbbüsün ağırlığını öz üzərinə götürmüşdü. Qeyrətli soydaşımız ay-larla işdə, evdə, sərgilərdə xatırışlar aparmış, tanınmış Güney inqilabçıları nəslinin davamçıları ona köməkçi olmuşdular. Geniş salonda sərgilənən eksponatların çoxunu onun illər Lütəfli müəllim özü toplamışdı.



Bu günlərdə yenidən muzeyə baş çəkməyimin məqsədi belə bir suala cavab almaq idi: görəsən, bu qiymətli irsə nə dərəcədə sayğı ilə yanaşılmır? O tarixi kitablar, sənədlər, fotoşəkillər, silah nümunələri, hərbi geyimlər... əvvəlki kimi dil açıb cəsurluq yolundan söhbət açırlarmı? Bəli, salonun materialları yenə dil açıb danışılar-xalqımızın Güneydə keçdiyi şərəfli yolun tarixçəsinə elmi şəkildə işıqlandırılır. Ona görə elmi-ekspozisiya şöbəsinin müdiri Şərafət Məmmədovaya təşəkkürümüzü bildirdik. Rəfiqə Şirnova isə 2000-ci ildən burada çalışır. Salon onların gözələrinin önündə yaranıb.

Bu şəxslər eksponatları diqqətlə qoruyur, onların dili ilə gənclərə Güney azadlıq hərəkatından söhbət açırlar. Müsahiblərim Lütəfli müəllimdən danışarkən dedilər ki, biz tariximizi, qəhrəmanlarımızı necə sevməyi, təbliğ etməyi ondan öyrənmişik. Bu salon hazır olanda onun sevincinin həddi-hüddudu yox idi. Elə bil çiyindən ağır yük, tarixi borc götürülmüşdü. Deyirdi ki, biz Təbriz 3 azadlıq savaşının köynəyindən çıxmışdıq.

Lütəfli müəllimin sağlığında Bakıda baş çəkdiyi ən sevimli ünvandan biri bu salon olub. Qızı Validə Zöhrabova Lütəfli Ərdəbili vəfat edəndə ruhunu şad etmək üçün onun 40 mərasimini burada təşkil edib.

Ondan yadıqar qalan bir sıra eksponatların adlarını qısaca da olsa çəkmək istəyirəm. Vətənin o tayında baş verən ictimai-siyasi hadisələrə, inqilablara aynə tutan materiallar, mühacir şair və yazıçıların Balas Azəroğlunun, Mədinə Gülgünün, Əli Tudeyin, Söhrab Tahirin, görkəmli alimlərdən Əli Rəhmaninin, Cəfər Mürşinin və başqalarının həyatının mübarizə günləri diqqətlə qorunur və təbliğ edilir.

Ekspozisiyaya baxdıqca düşüncənsən ki, 1945–1946-cı illərin şinindən çıxanlardan Fırdın İbrahim, general Kəbiri və başqa şəhadətə qovuşanlar haqq yolunda canlarını qurban vermədilərmi? General Qulamşəhəyə Danışyaninin uzun illər Azərbaycan Demokrat Fırqəsinin rəhbəri kimi iranlı müəhacirlərin və onların övladlarının böyük bir nəslinin bütün səhələrdə uğurlara imza atan kadrlar kimi yetişməsində misilsiz xidmətləri olmadımı?

Qəhrəmanlığı unutmaqda haqqımız olmadığı kimi, onu yeni nəsillərə təqdim etmək də zəruridir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev muzeydə olarkən, Qarabağ döyüşlərində igidcəsinə həlak olanların xatirəsinə həsr ediləcək salonu məhz bu guşə ilə qonşuluqda yaratmaq istəməli deyil. Üçüncü salon Azərbaycanın azadlıq tarixinin canlı ekranıdır.

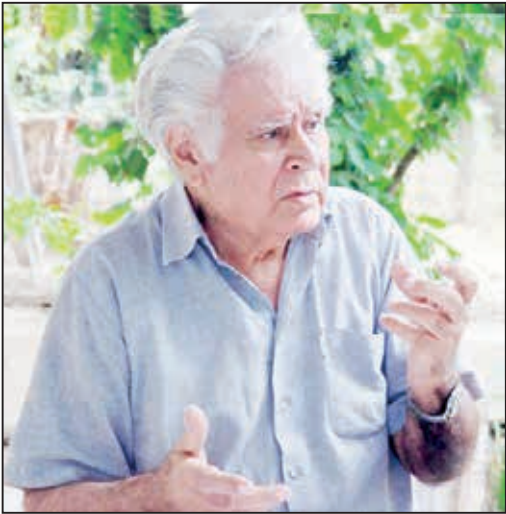
**Rəhman GƏNCƏLİ,**  
**Güney müəhaciri**

Yaddaşlarda yaşayanlar

## Yazıçı Əfqanı xatırlayarkən...

*Fevral ayının 13-ü onun anım günüdür*

Bir vaxtlar Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsində oxuyan hər bir gəncin arzusu o zaman Azərbaycan mətbuatının flagmanı sayılan “Kommunist” qəzetində işləmək idi. Bu peşəyə də həvəsi mənəə unudulmaz insan, gözəl jurnalist Əhməd İsayev yaratmışdı və o, Gəncə – Qazax bölgəsi üzrə “Kommunist”-in müxbiri idi.



Ölkənin ən sayılıb-seçilən jurnalistləri demək olar ki, həmin qəzetdə işləyirdilər və bu gün onları – Ağabala Rzaeyev, Adil Cavadlı, Rəfai Nəziyev, Tofiq Həsənov, Sadiq Qarayev, Əsraf Hacıyev, Hidayət Zeynalov, Cəlil Xəlilov və başqalarını ehtiramla xatırlayırıq. Yuxarıda yazdığım kimi 1976-cı ildə universitetin jurnalistika fakültəsinə o arzularla gəlmişdim ki, məhz “Kommunist” qəzetində işləyim. Odur ki, birinci kursu bitirərkən bizi təcürbə keçməyə göndərəndə heç fikirləşmədən bu qəzeti seçdim.

Məni Ədəbiyyat və incəsənət şöbəsinə təcürbə keçməyə göndərdilər. Şöbənin müdiri yazıçı Əfqan Əsgərov, müxbirləri isə Məryəm xanım Həsənzadə və İlham Rəhimli idi.

Bir gün Əfqan müəllim yanına çağırıb cibindən 2 ədəd manatlıq çıxarıb mənə sarı uzatdı. Təəccübləndim. “Götür, – dedi, – Təcili Akademianın Coğrafiya İnstitutuna get. Özüylə danışmışam, akademik Həsən Əliyev gözləyir. Bu materialı ona ver. Oxuyub, imza atsın. İki manatı da ona görə verirəm ki, taksi ilə gedib-gələsən. Təcildir. Həsən müəllimin yazısı sabah qəzetdə getməlidir”.

“Baş üstə”, – deyib otaqdan çıxdım. “Ni-zami” kinoteatrının arxasında taksi dayanaca-ğı var idi. Yaxşı ki, növbə yox idi. Elə birinci gələn taksiyə əyləşib akademiya-yə sürməyi xahiş etdim. O vaxtlar Bakıda demək olar ki, tıxac yox idi. Nə isə... Akademiyaya gəlib Coğrafiya İnstitutuna qalxdım. Direktorun qəbul otağında əyləşən xanıma “Kommunist” qəzetindən gəldiyimi dedim. “Keçin, Həsən müəllim sizi gözləyir”, – dedi.



Zərgərlik məmulatları satılan butikin sahibi müəmmalı şəkildə öz mənzilində qətlə yetirilmişdi. Hadisənin üstündən bir neçə həftə keçməsinə baxmayaraq hələlik işıq ucu görünmürdü.

Mağaza müəyyən müddətə bağlanmış, işçilər hamısı din-dirilmiş, bir neçə nəfər koor-dinatlarını istintaq orqanlarına bildirmək şərti ilə yeni iş yerinə keçmişdilər.

Neçə gün idi fikirlə gəzirdi. Daxili narahatlıq get-gedə artır-dı. Əldə edilən hər yeni məlumat işləri açmaq əvəzinə sanki daha da dolaşdırırdı. Kələfin ucu ələ keçirmirdi ki, keçmirdi. Məşuqə məsələsi hər şeyi bir az da qelizləşdirmişdi. Bu yeni sima hardan peyda oldu axı?...

İşdən çıxıb yorğun-argın evə döndürdü ki, mobil telefonun xatırlatmalar bölümünün qısa səsli siqnalı bu günün əlamətdar tarix olduğunu yadına saldı – evliliklərinin 20 illiyi. Xanımın nə əməli idi. Gül dəstəsi ilə canını qurtara bilməyəcəkdi. Restorana gedib dənizdəgahla bu tarixi qeyd etməyə həvəsi yox idi, çox yorulmuşdu. Yolu-nun üstündəki zərgər dükanına baş çəkməyi qərara aldı. Yanın-da kifayət qədər məbləğ olmasa da gedib evdən gətirə bilərdi, yaxınlıqda yaşayırdı, əsas olan müvafiq zinat əşyasının seçilməsi idi.

Mağazada gülərlüzlü cavan satıcı qız diqqətini cəlb etdi. Üzü tanış gəldi ona. Ona ya-xınlaşıb harda gördüyünü xatır-lamağa çalışdı. Qız baxışlarını

İçəri girib salam verdim. Əlimdəki yazını ona uzatdım. Aldı, baxdı. “Nə yaman çox çı-xıb, – dedi, – Qoy oxuyum, sonra imza ata-ram. Otur sən də qulaq as”.

Nə deyə bilərdim. Həsən müəllim yazını ucadan oxuyurdu, mən də sakitcə dinləyirdim. Arada dayanırdı. Akademianın həyatında cəkdiyi şəkilləri göstərirdi: “Ağaclar da insan kimidir, onların da hər birinin öz xüsusiyyəti var – deyirdi”. Azərbaycanın ayrı-ayrı bölgələrində əkdirdi ağaclarıdan danışdı, saldı-ğı meşələrdən danışdı.

Onun bu söhbətinə maraqla qulaq assam da, fikrim Əfqan müəllimin yanında qalmışdı. Dinə bilmirdim ki, bilmirdim.

Unudulmaz akademik isə yazını oxu-ya-oxuya maraqlı söhbətindən qalmırdı. Nəhayət, yazını oxuyub qurtardı, imzaladı. “Götür”, – dedi, – mənəndən kollektivə salam söylə”.

Baş üstə, deyib otaqdan çıxdım. Pillekənləri elə sürətlə düşdüm ki, az qala, yıxılacaqdım. Nə isə, taksiyə əyləşib özümlü redaksiya-yə çatdırdım. Əfqan müəllim otaqda var-gəl edirdi. Məni görəndə güllə kimi açıldı:

– Sənin bu hərəkətinə nə deyim? Sənə iki manatı nəyə görə vermmişdim? Vermişdim ki, taksi ilə gedib gələsən, avtobusla yox. Üç saatdan çox vaxt gedib. Sənə dedim axı, yazı təcildir.

Məndən yaşca xeyli böyük olan Əfqan müəllimi inandırma bilmirdim ki, mənə də günah yoxdur, axı Həsən Əliyev kimi şəxsiyyətin sö-zünü necə kəsə bilərdim.

Dörd il bundan əvvəl Azərbaycan Ya-zıqlar Birliyinin Nəvəvan Klubunda Əfqan müəllimin 90 illik yubileyi keçirildiyini eşidib mən də getdim. Getdim ki, bu böyük insan haqqında xatirələrimi danışım. Əfqan müəllim haqqında ürək sözlərimi söyləyəndən son-ra bura yazdığım o hadisəni də danışdım. Və həmin qarşısında yenə özümü Əfqan müəllimə tutdum:

– Əziz Əfqan müəllim, – dedim, – o hadisədən 42 il keçib. Gəlmişəm. Gəlmişəm yenə deyəm ki, vallah, billah mən həmin gün avtobusla yox, taksi ilə gedib-gəlmişdim. Bu dəfə bir az xəstə hal olan Əfqan müəllim heç nə demədi, sadəcə, başını tərpətdi. Bilmədim, həmin gün onu inandırma bildim, ya yox?.. Nə deyim?.

İlqar HƏSƏNOV,  
“Xalq qəzeti”nin bölgə müxbiri

İslam Səferli – 100

## Nəğmə qanadlarında yaşayan şair

...Külekli bir payız günü maşınımız Sumqayıtın “Bulvar” küçəsi ilə hərəkət edirdi. Dünyanın ən böyük gölü olan Xəzərin gözəlliyi aşırıb-şaşırdı. Şahə qalxan, sahile can atan dalğalar göz-könül oxşayırdı. İstedadlı aktyor, vokalçı Elay Xasıyev maşını saxlatdırıb aşağı endi və oxumağa başladı: “Siz qaynar həyatınız, kükrəyən ağ atınız, nəğməyə qanadsınız, sahilə şəh, dalğalar, ey öpüşən dalğalar”... Bu həznlilik, duyğusalıq bizi qanadlarına alıb apardı. Gözəl musiqi, gözəl səs, bir də gözəl sözlər ecəzkar təsir bağışlamışdı.

Dostlardan biri mahnının bəstəkarı Ramiz Mirişlinin adını çəkdi. Biri dedi ki, Şövkət Ələkbərova da, Flo-ra Kərimova da onu möhtəşəm ifa ediblər, möhürünü vurublar. Mən də gənc dostum Elayın oxusuna “əhsən” deyib bildirdim ki, mahnının sözləri nəğməkar şairimiz İslam Səferliyə aiddir. Hərə bir yandan “Allah rəhmət eləsin” dedi...

Doğrudan da, yüksək sənət onu yaradanları daim yaşıdır. İslam Səferli 50 ilə yaxındır ki, bizləri tərk edib, amma rəhmətlə xatırlanması onun ölməzliyinə dəlalət edir. Cəmi yarım əsr yaşayıb və yarım əsrdir ki, haqq dünyasına köçüb. Amma yad-daşlarda, xatirələrdə ömrünün davam etdirir.

İslam Səferli 1923-cü il fevralın 12-də Babək rayonunun Şəkərabad kəndində dünyaya göz açıb. Bu-radan pərvəzlənərək, Azərbaycan məmləkətinin üzərində daim parla-yan bir ulduza çevrilib. Görkəmli şa-ir-dramaturq, tərcüməçi kimi tanınıb, Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adı-na layiq görüldü.

Yubileyi ərəfəsində nəğmə qa-nadlı şeirlərini yenidən nəzərdən keçirdim. Vətən eşqi, həyat sevgisi, mənəviyyat dərinliyi bir daha könlü-mü sardı.

*Hərdən düşüncələr sarır insanı,  
Çayüstü köpüklər asma yolumdur.  
Bağrıma bəmişəm Azərbaycanı,  
Araz bir qolumdur, Kür bir qolumdur.*

Onun 60 illiyində Tofiq Bayramın “Kommunist” qəzetində dərc olun-muş “Şairə ehtiram” şeirini oxuyub çox bəyənmişdim. Sonralar bunu Aztelevradioda birlikdə çalışdığım qardaşı, Əməkdar jurnalist Hidayət Səferliyə deyəndə kövrələrək cavab verdi ki, şairlər möhkəm dost olub-

lar, bir də ki, ürəkdən gələn duyğular hər zaman bəyənilir. “Mən İslam-dan 9 yaş kiçiyəm, – dedi. - Həmişə qələmdaşları ilə, bəstəkarlarla, müğənnilərlə dostluğunu görüb qürur duyur, fərəhlənirdim”.

Həmin söhbət zamanı mən Səferlilərin dünya şöhrətli alim Nəsirəddin Tusi nəslinə aid olduqları-nı da yərandım və dedim ki, bəlkə də ulu babasının astronomiya üzrə ça-lışmalarının dünyəvi təsirindəndir ki, İslam Səferli Azərbaycan səmasının parlaq bir ulduzu olub. Hidayət müəllim gü-lümsündü...



İslam Səferlinin 90 illiyi ilə bağlı Prezident İlham Əliyevin 2013-cü ildə imzaladığı sərəncamda qeyd olunur-du ki, o, bütün yaradıcılığı boyu ana dilinin geniş bədi imkanlarından ustalıqla faydalanmış, vətən təbiətinin gözəlliklərini və insanın mənəvi aləminin zənginliklərini tərənnüm edən, yüksək şəriyyəyə malik əsərləri ilə milli ədəbiyyatı zənginləşdirmişdir. Azərbaycan ədəbiyyatının inkişafın-da özünəməxsus xidmətləri olan şair daim ehtiramla anılır.

Unudulmaz şairimiz İkinci dün-



ya müharibəsində iştirak edib. 3-cü dərəcəli “Şöhrət” ordeni və medal-larla təltif olunub. Müharibə illərində qələmə aldığı “Ordumuza ithaf”, “Ədəbi gənclik”, “Onüçlər”, “Əmin

ol, atal”, “Qoşa söyüd”, iki dəfə So-vet İttifaqı Qəhrəmanı, general-mayor Həzi Aslanovun xatirəsinə həsr etdiyi “Təzə çiçəklər”, “Üçüncü hərbi istəmirik” kimi şeirləri, sözün əsl mənasında barıt qoxulu, həm də sühlpərvər olması ilə seçilirdi.

Müharibə mövzusu şairin “Sınaq gecəsi”, “Çex qızının məhəbbəti”, “Yaralı nəğmə”, “Qığılcım”, “Firta-lar adası”, “Dəfina”, “Ələsgər”, “Bi-rinci katib”, “İnsan ləpəri”, “İki baci”, “Qeyrat qapısı”, “Abşeron yatağı” po-emalarında da öz əksini tapıb. Amma həzin duyğulu ürək sahibi olan bir şa-

ir, atal”, “Qoşa söyüd”, iki dəfə So-vet İttifaqı Qəhrəmanı, general-mayor Həzi Aslanovun xatirəsinə həsr etdiyi “Təzə çiçəklər”, “Üçüncü hərbi istəmirik” kimi şeirləri, sözün əsl mənasında barıt qoxulu, həm də sühlpərvər olması ilə seçilirdi. Müharibə mövzusu şairin “Sınaq gecəsi”, “Çex qızının məhəbbəti”, “Yaralı nəğmə”, “Qığılcım”, “Firta-lar adası”, “Dəfina”, “Ələsgər”, “Bi-rinci katib”, “İnsan ləpəri”, “İki baci”, “Qeyrat qapısı”, “Abşeron yatağı” po-emalarında da öz əksini tapıb. Amma həzin duyğulu ürək sahibi olan bir şa-

ir, atal”, “Qoşa söyüd”, iki dəfə So-vet İttifaqı Qəhrəmanı, general-mayor Həzi Aslanovun xatirəsinə həsr etdiyi “Təzə çiçəklər”, “Üçüncü hərbi istəmirik” kimi şeirləri, sözün əsl mənasında barıt qoxulu, həm də sühlpərvər olması ilə seçilirdi. Müharibə mövzusu şairin “Sınaq gecəsi”, “Çex qızının məhəbbəti”, “Yaralı nəğmə”, “Qığılcım”, “Firta-lar adası”, “Dəfina”, “Ələsgər”, “Bi-rinci katib”, “İnsan ləpəri”, “İki baci”, “Qeyrat qapısı”, “Abşeron yatağı” po-emalarında da öz əksini tapıb. Amma həzin duyğulu ürək sahibi olan bir şa-

Əli NƏCƏFXANLI,  
“Xalq qəzeti”

## Ruhu sülh göyərçsinə döndü

Elmira İsmaylova elə bir qardaşın bacısıdır ki... 1991-ci ilin noyabrında mənfur düşmənin helikopterlə qətlə yetirdiyi say-seçmə oğullarımızdan biri Azərbaycanın Dövlət katibi Tofiq İsmayilov idi. Onda Vətən mətəmə qərğ olmuşdu. İndi, onun bacısını torpağa tapşırmağımızın 40-cı günü bütün Türk dünyası matəm içindədir...



O, şərəfli bir ömür yaşadı. Elmira xanım sadəcə, sülh carçısı kimi deyil, həm də vətənpərvər pədaoq kimi tanınırdı. İxtisasca slavyan dili mütəxəssisi olan Elmira İsmaylova uzaq Kambocada belə öz ətrafına məslək yoldaşı olacaq tələbələri toplaya bilmişdi. Deyirdi ki, mənim bioloji olaraq, iki övladım var, biri ciyərparamdır, digər övladları-mın, - tələbələrimin sayı isə bilinmir.

Ömür tarixçəsi belədir: 1937-ci ilin 27 noyabrı - 2023-cü ilin 2 yanvarı. Əməlləri ömründən çox-çox uzun-dur Elmira xanımın. O, çoxsaylı metodik vəsaitin, dərsliyin müəllifidir. Bakı Slavyan Universitetinin rəhbəri kimi tez-tez elmi konfranslarda çıxış edən, bununla yanaşı, ictimai fəaliyyəti ilə seçilən Elmira xanım Azərbaycan Qa-dınlar Təşkilatının fəalllarından biri kimi mütəmadi cəbhə bölgələrinə gedirdi. Esmira xanım igid oğullarımızdan Zəfərə inamının möhkəmlənməsinə xidmət etməsi ilə qürur duyur-du.

Təkcə Türkiyənin deyil, bütün Türk dünyasının bu mətəmlü günlərində əzizimiz Elmira xanımı itirməyimizdən kədərlənir, qəbri nurla dolsun deyirik. İnənirəm ki, sağlığın-da Dünyanın Sülh Səfəri kimi şərəfli ada layiq görülmüş əsl Türk qadını Elmira İsmayilovanın ruhu bundan sonra sülh göyərçini kimi səmalarda olacaq.

Sədaqət Kamal

## “Bakının qardaşı İzmir”

Yazıçı-publisist, Əməkdar mədəniyyət işçisi Afət Sadiqoğlunun bir müddət əvvəl “Elm və təhsil” nəşriyyatı tərəfindən nəşr olunan “Bakının qardaşı İzmir” kitabı bir sıra maraqlı cəhətləri, xüsusilə mövzunun aktualı, müəllifin qələmə aldığı hadisələrin mahiyyətinə dərinliklə nüfuz etmə bacarığı ilə oxucuların diqqətini cəlb edib. Kitab səmimi və oxunaqlı bir dildə qələmə alınıb.

İstedadlı qələm sahibi olan Afət Sadiq-oğlu kitabın səhifələrində Azərbaycan və Türkiyə dövlətləri və xalqları arasında dost-luq, həmrəylik əlaqələrinin genişlənməsi, qardaşlaşmış Bakı və İzmir şəhərlərinin tari-xi, ictimai-siyasi, sosial-iqtisadi həyatı, inkişafı barədə qəlbindən dilinə axan düşüncələrini oxucularla səmimi şəkildə paylaşır, təhkiyə zamanı yeri, məqamı düşdükcə bu əlaqələrin əbədi olacağına dərin əminliyi ifadə edir.

Fikrimcə, müəllifin dəfələrlə İzmir şəhərində ezamiyyətdə olduğu zaman görüb-tanış olduğu tarixi məkanlar barədə qeydləri xüsusilə maraqlıdır. Belə ki, jurnalistin Egey Universitetinin rəhbərliyi ilə olan görüşləri, şəhərin turizm və sosial obyektlərinə, tarix və mədəniyyət obyektlərinə, İzmirin Əliəğa ad-lanan rayonunda yerləşən “Star” neft ema-li zavoduna və digər görməli yerlərə olan səfərlərindən təəssürlər peşəkar jurnalist qələmindən çıxdığı üçün sanki göz önündə dolğun surətdə canlanır. Kitabın səhifələrində sadəcə izmirilərin həm öz şəhərləri, həm də qardaş Azərbaycan, ölkəmizin paytaxtı Bakı barədə yer alan şirin söhbətlərinə diqqət kəsilməmək mümkün deyil.

Qeyd etmək lazımdır ki, Afət Sadiq-oğlu (Məmmədov) dünyanın yaxın-uzaq ölkələrinə səyahət etməyi sevnən, görüklərini, müşahidə etdiklərini qələmə almaqdan zövq alan jurnalistlərdəndir. Çox sayda xarici ölkələrdə yaradıcılıq səfərlərində olub. Bir sıra ölkələrdə, o cümlədən, Türkiyə, Şimali Kipr, İran və Hindistanda keçirilən nü-fuzlu beynəlxalq konfranslarda məruzə və çıxışlar edib.

Afət Sadiqoğlu “Ulu məskən”, “Nax-çıvan qədim diyarıdır”, “Dəniz kimi məğrur insan”, “Mənim çiçəkli dün-yam”, “Azərbaycan-Norveç əlaqələri”, “Tur Heyerdal Azərbaycanda”, “Beynəlxalq Mühəndislik Akademiyasının Azərbaycan bölməsi”, “Azərbaycan-Hindistan əlaqələri”, (Azərbaycan və ingilis dillərində), “Azərbaycan-Türkiyə: dostluq və qardaşlıq əlaqələri” və digər sənədli publisistik və bədi kitabların müəllifidir.

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl onun nəfis tərtibatda “Türk dünyasının Kibrisi” adlı



Yeni kitabı işıq üzü görmüşdür. Burada ya-zıçı-publisist Şimali Kipr səfəri ilə bağlı yol qeydləri, ölkələrimiz arasında mədəni əlaqələrin tarixi, bugünkü barədə maraqlı fikir və düşüncələri yer alıb.

Afət Sadiqoğlu artıq əlli ildən çoxdur ki, böyük həvəslə, yorulmadan yazıb-yaradır. Bu istedadlı qələm sahibinin fədakar yara-dıcı əməyi dövlətimiz tərəfindən yetərin-cə qiymətləndirilib. O, 1981-ci ildə Azərbaycan SSR Ali soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanına, 1991-ci ildə Naxçıvan MR əməkdar mədəniyyət işçisi, 2010-cu ildə Azərbaycan Respublikasının Əməkdar mədəniyyət işçisi fəxri adlarına layiq görüldü.

Afət Sadiqoğlu hesab edir ki, onun öm-rünün ən böyük qazancı çox sayda sevimi-li oxucularının şəxsiyyətinə verdiyi dəyər, hər bir yeni yazısına, kitablarına bir an azalmayan diqqəti və marağıdır. Hörmətli həmkarımız arzumuz budur ki, qoy bundan sonra da nə ömrü, nə də mövzuları tükənsin, əvvəlki şövq və həvəslə yazıb-yaratsın.

M.HACIXANLI,  
“Xalq qəzeti”

